Betänkande LaUB 17/2026 rd─ RP 25/2026 rd

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om reformering av Brottspåföljdsmyndighetens organisation och av utbildningssystemet inom brottspåföljdsområdet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om reformering av Brottspåföljdsmyndighetens organisation och av utbildningssystemet inom brottspåföljdsområdet (RP 25/2026 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för betänkande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av
- kulturutskottet KuUU 7/2026 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört
- regeringsråd Anne Hartoneva, justitieministeriet
- specialsakkunnig Anna-Liisa Sandvik, justitieministeriet
- undervisningsråd Minna Bálint, undervisnings- och kulturministeriet
- undervisningsråd Maarit Palonen, undervisnings- och kulturministeriet
- biträdande justitieombudsman Mikko Sarja, riksdagens justitieombudsmans kansli
- direktör Pauli Nieminen, Brottspåföljdsmyndigheten
- förändringsdirektör Anu Autio, Brottspåföljdsmyndigheten
- direktör Marko Hokkanen, Brottspåföljdsmyndigheten
- direktör Riitta Kari, Brottspåföljdsmyndigheten
- enhetschef Johanna Huusko, Brottspåföljdsområdets utbildningscentral
- överlärare Laura Saarinen, Brottspåföljdsområdets utbildningscentral
- enhetschef Tuomas Hanhikangas, Sukeva fängelse
- enhetschef Tomi Tuovinen, Åbo fängelse
- major, personalsakkunnig Mikko Heikkilä, Gränsbevakningsväsendet
- tullöverinspektör Päivi Kelhä, Tullen
- lektor Janika Lindström, yrkeshögskolan Laurea
- verkställande direktör Sanna Sunikka, Liv utan brott (RETS)
- ordförande Seija Mäenpää, Vankilavirkailijain Liitto VVL ry
- professor Matti Tolvanen

Godkänts
3.4

- biträdande professor Markus Kaakinen
- biträdande professor Jyri Paasonen
- docent i kriminalpolitik Jussi Pajuoja.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- A-klinikstiftelsen
- Förhandlingsorganisationen för offentliga sektorns utbildade FOSU rf
- professor Olli Mäenpää
- biträdande professor Anu Mutanen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, fängelselagen, häktningslagen, lagen om verkställighet av samhällspåföljder och vissa andra lagar som gäller verkställighet av straffrättsliga påföljder ändras. Dessutom föreslås det att det stiftas en ny lag om examen inom brottspåföljdsområdet. Det föreslås att lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral upphävs.

I propositionen föreslås det att bestämmelserna i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten ändras så att de motsvarar målen för den andra och sista fasen i den organisationsreform som genomförs vid Brottspåföljdsmyndigheten. Syftet med reformen är att utveckla skötseln av Brottspåföljdsmyndighetens operativa uppgifter så att arrangemangen är förenliga med organisationsreformens första fas, som genomfördes 2022. Målet är att dessa arrangemang ska kunna svara på kraven i Brottspåföljdsmyndighetens förändrade verksamhetsmiljö. Det är i huvudsak fråga om att reformera brottspåföljdscentralernas ledningssystem samt de interna strukturerna och funktionerna vid fängelserna och byråerna för samhällspåföljder. Till de viktigaste målen för reformen hör bland annat att stödja skötseln av Brottspåföljdsmyndighetens grundläggande uppgift och säkerställa enhetliga verksamhetssätt. Ändringarna förutsätter att lagen om Brottspåföljdsmyndigheten och vissa andra lagar som gäller verkställighet av straffrättsliga påföljder ändras bland annat så att brottspåföljdscentralernas organisation och de bestämmelser som gäller beslutanderätt ska motsvara reformen av Brottspåföljdsmyndighetens strukturer och organiseringen av dess funktioner. Bestämmelser om tjänstebeteckningar och särskilda behörighetsvillkor finns i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten. Största delen av reformen genomförs genom ändringar som Brottspåföljdsmyndigheten beslutar om och som gäller tjänstestrukturen, arbetsordningarna, tjänstemännens uppgiftsbeskrivningar, verksamhetsprocesserna och verksamhetspraxis.

Enligt propositionen ska utbildning inom brottspåföljdsområdet fortfarande motsvara kravnivån för yrkesinriktade grundexamina och yrkesexamina. Genom reformen kommer utbildningspraxis inom brottspåföljdsområdet att till vissa delar bättre motsvara praxis för yrkesutbildning. Utöver de nuvarande utbildningsarrangemangen för examen inom brottspåföljdsområdet införs ett arrangemang där en person som redan har avlagt någon annan yrkesutbildning och som är anställd som väktare vid Brottspåföljdsmyndigheten i en visstidstjänst kan avlägga examen i fråga. Till utbildning som ger behörighet för väktaruppgifter hör utöver examen inom brottspåföljdsområdet fortsättningsvis också en lämplig högskoleexamen.

Brottspåföljdsområdets utbildningscentral hör till Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning, och därför överförs de bestämmelser som gäller utbildningscentralens förvaltning till lagen om Brottspåföljdsmyndigheten. Bestämmelser om aspekter som gäller innehållet i och arrangemangen för den utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet och de studerandes rättigheter och skyldigheter och som kräver reglering på lagnivå ska enligt förslaget finnas i den nya lagen om examen inom brottspåföljdsområdet.

I propositionen föreslås också bestämmelser om Brottspåföljdsmyndighetens möjlighet att, under de förutsättningar som anges i lagen, av privata tjänsteproducenter skaffa tjänster som stöder och bistår Brottspåföljdsmyndighetens skötsel av funktioner som inbegriper offentliga förvaltningsuppgifter och som hänför sig till verkställighet av straffrättsliga påföljder. Det är till exempel fråga om verksamhet som organisationer inom missbrukarvården producerar för att stödja ett liv utan kriminalitet. Brottspåföljdsmyndigheten gör redan nu sådana anskaffningar. Det föreslås att det föreskrivs om upphandling i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten på det sätt som avses i 124 § i grundlagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2027.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Propositionen innehåller lagförslag för tre olika ämnesområden inom brottspåföljdsområdet.

De ändringar som organisationsreformen vid Brottspåföljdsmyndigheten förutsätter gäller bland annat tjänstebeteckningar. Huvuddelen av reformen genomförs genom beslut av Brottspåföljdsmyndigheten som bland annat ändrar tjänstestrukturen, arbetsordningen, uppgiftsbeskrivningarna och verksamhetspraxis.

Vidare föreslås det att utbildningssystemet inom brottspåföljdsområdet ses över bland annat så att yrkesexamen för väktare kan avläggas också vid sidan av arbetet. Lagutskottet har fått kulturutskottets utlåtande om reformen med avseende på det allmänna utbildningssystemet, utbildningssamarbetet och utbildningskontinuiteten samt forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten (FoUI-verksamheten) (KuUU 7/2026 rd). Utlåtandet behandlas närmare nedan.

Dessutom föreslås det i propositionen bestämmelser om anskaffning av vissa tjänster som stöder och bistår verkställigheten av straffrättsliga påföljder och verkställigheten av häktning från privata tjänsteproducenter.

Lagutskottet tillstyrker lagförslagen i propositionen, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Reformen av utbildningssystemet inom brottspåföljdsområdet

Examen inom brottspåföljdsområdet

Som ett särskilt behörighetsvillkor för väktartjänster ställs examen inom brottspåföljdsområdet eller lämplig högskoleexamen. Examen inom brottspåföljdsområdet avläggs vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (nedan även utbildningscentralen).

Regeringen föreslår att utbildningssystemet inom brottspåföljdsområdet ses över för att öka antalet personer som avlagt yrkesexamen för väktare. Vid sidan av Brottspåföljdsområdets utbildningscentrals nuvarande modell för avläggande av yrkesinriktad examen (nedan studerandemodellen) föreslås en modell där yrkesexamen för väktare kan avläggas också vid sidan av arbetet (modellen för inlärning i arbetet). Modellen för inlärning i arbetet är avsedd för personer som arbetar som väktare vid Brottspåföljdsmyndigheten i tjänsteförhållanden för viss tid och som redan har avlagt någon annan yrkesinriktad examen och som har bedömts vara lämpliga för arbete inom området. Reformen påverkar inte det särskilda behörighetsvillkoret om lämplig högskoleexamen, utan det kvarstår även i fortsättningen som utbildning som ger behörighet för väktaruppgifter. Enligt uppgift medför reformen inte heller att man i fängelserna, i synnerhet på grund av behovet av vikarier, slutar anställa andra personer som inte uppfyller utbildningskravet för väktare än de som uppfyller kraven för modellen för inlärning i arbetet. Även om målet i sig är att outbildade personer inte ska arbeta som väktare, kan målet enligt uppgift inte nås inom den närmaste framtiden.

Vid lagutskottets sakkunnigutfrågning har det allmänt ansetts nödvändigt att Brottspåföljdsmyndigheten får tillräckligt med ändamålsenligt utbildad personal för väktaruppgifterna. Den föreslagna modellen för inlärning i arbetet anses dock inte öka antalet utbildade väktare nämnvärt. Den anses också vara orealistisk i den nuvarande situationen med överbeläggning och personalbrist i fängelserna och den anses äventyra utbildningens kvalitet och kunna leda till variationer i kompetensnivån. Uppmärksamhet har också fästs vid den internationella utvecklingen, där väktarutbildningen till skillnad från propositionen förlängs och blir mer krävande än tidigare, utbildnings- och examensnivån höjs och bedömningen av lämpligheten för branschen utvecklas. Som ett alternativ har det framförts att Brottspåföljdsmyndigheten i stället för att införa den nya modellen bör öka utbildningscentralens resurser så att den med den nuvarande studerandemodellen kan utbilda det antal nya väktare som behövs.

Lagutskottet anser att förutsättningen för att verkställigheten av straff ska vara lagenlig och för såväl fångarna som personalen trygg är att det i alla fängelser finns tillräckligt med personal med lämplig utbildning. Läget vid Brottspåföljdsmyndigheten har dock i praktiken redan länge varit utmanande. Lagutskottet har bland annat vid behandlingen av den första redogörelsen för rättsvården (SRR 13/2022 rd) fäst uppmärksamhet vid att Brottspåföljdsmyndighetens ekonomiska resurser och personalresurser är otillräckliga med tanke på verksamhetens omfattning, anstaltsstrukturen och effektmålen för verkställigheten (se LaUB 31/2022 rd). I betänkandet om redogörelsen (s. 9) konstateras bland annat att man inom brottspåföljdssektorn sedan 2006 har minskat antalet årsverken med cirka 570 på basis av statens produktivitetsprogram. Samtidigt har det vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral utbildats

för få nya väktare och andelen väktare som saknar utbildning har ökat (nästan 10 procent 2020). På grund av de knappa personalresurserna kan det för fångarna inte ordnas tillräckligt med verksamhet som förbereder för brottsfrihet och innehållet i påföljderna kan inte produceras på det sätt som har satts som mål för Brottspåföljdsmyndigheten. På grund av otillräckliga personalresurser tvingas personalen ofta arbeta ensam.

Riksdagen har utifrån lagutskottets betänkande förutsatt att finansieringsunderskottet inom rättsvården korrigeras och att behoven och möjligheterna att utveckla utbildningen inom brottspåföljdsområdet utreds (RSk 84/2022 rd).

I och med redogörelsen för rättsvården har Brottspåföljdsmyndighetens anslag stärkts betydligt, men trots det är situationen för Brottspåföljdsmyndigheten utmanande (se t.ex. LaUU 6/2026 rd, LaUU 7/2025 rd, LaUU 1/2025 rd och LaUU 11/2024 rd). Vid behandlingen av planen för de offentliga finanserna 2027—2030 har lagutskottet nyligen fäst uppmärksamhet vid den kraftiga ökningen av antalet fångar och den höga beläggningsgraden i fängelserna (se LaUU 6/2026 rd). Antalet anställda är dock fortfarande för litet i förhållande till antalet fångar och relationstalet försämras kontinuerligt, eftersom antalet fångar väntas fortsätta att öka. På grund av denna situation tvingas fängelserna i praktiken i allt högre grad anlita väktare som inte är utbildade för branschen (cirka 13 procent 2025).

Bakgrunden till bristen på väktare är således dels nedskärningarna i antalet anställda, dels nedskärningarna i antalet studerande inom väktarutbildningen. Till yrkesutbildningen inom brottspåföljdsområdet har det under hela 2010-talet årligen antagits 40 studerande. Trots att antalet har höjts betydligt under 2020-talet, och i år uppgår till 160, utexamineras inte tillräckligt med personal som uppfyller behörighetsvillkoren för att motsvara Brottspåföljdsmyndighetens personalbehov. Enligt uppgift är det fråga om cirka 200 nya utbildade väktare per år. Detta beror på personalbehovet i de nya fängelserna och fängelseavdelningarna, fängelsernas tilläggsplatser och personalens pensionering.

Lagutskottet anser att bristen på utbildade väktare som uppfyller behörighetsvillkoren är ett allvarligt problem som måste lösas för att situationen inte ska försämras ytterligare. Utbildningssystemet inom brottspåföljdsområdet behöver således ses över. Eftersom det nuvarande utbildningssystemet inom brottspåföljdsområdet ger kompetens av jämn kvalitet, uppfyller internationella rekommendationer och undervisningen är av hög kvalitet, gäller behovet av reformen inte i första hand utbildningens innehåll utan sättet att ordna den.

När utbildningen ses över är det enligt utskottet väsentligt att se till att kvaliteten på utbildningen inom brottspåföljdsområdet och därmed väktarnas kompetens inte försämras. Fångvaktarens arbete handlar om att upprätthålla säkerheten och ordningen i fängelserna samt att säkerställa fångarnas rättsskydd och likabehandling. I väktarens arbete ingår betydande utövning av offentlig makt. Uppgifterna innefattar självständig prövning, användning av maktmedel och maktmedelsredskap samt kontroll- och säkerhetsåtgärder som ingriper i de grundläggande fri- och rättigheterna. Utbildningen måste därför också i fortsättningen producera jämn och enhetlig kompetens.

Efter en samlad bedömning har lagutskottet beslutat att tillstyrka införandet av den föreslagna modellen för inlärning i arbetet. Även om modellen för inlärning i arbetet enligt preliminära bedömningar omfattar några tiotals personer per år och den därmed inte ensam löser bristen på väktare, anser utskottet att den är ett viktigt komplement för att öka antalet utbildade väktare samtidigt som man ökar antalet studerande enligt den nuvarande studerandemodellen. I sin bedömning av frågan har utskottet fäst uppmärksamhet vid följande omständigheter.

Utskottet välkomnar särskilt att den föreslagna modellen för inlärning i arbetet gör det möjligt att avlägga examen inom brottspåföljdsområdet i olika delar av landet genom att utnyttja fängelsenätverket. I den nuvarande studerandemodellen är utbildningen till stor del geografiskt koncentrerad, eftersom undervisningen i praktiken sker vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral i Vanda, vilket för dem som bor längre bort av olika orsaker kan minska utbildningens attraktionskraft eller rentav hindra dem från att delta i den. Den föreslagna modellen för inlärning i arbetet kan därmed bedömas förbättra tillgängligheten till utbildning inom brottspåföljdsområdet och därmed öka utbildningens attraktionskraft och antalet sökande. Också kulturutskottet fäster uppmärksamhet vid att tillgängligheten till utbildning förbättras i synnerhet för dem som på grund av familjeskäl, arbete eller långa avstånd har svårt att studera vid utbildningscentralen i Vanda (se KuUU 7/2026 rd, s. 3).

Utskottet fäster också uppmärksamhet vid att modellen för inlärning i arbetet kompletterar den nuvarande studerandemodellen vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, eftersom den nuvarande modellen även efter reformen kommer att kvarstå som det klart vanligare sättet att avlägga examen. Modellen för inlärning i arbetet avviker också till sin målgrupp från den nuvarande studerandemodellen, vilket innebär att modellerna i detta avseende inte konkurrerar med varandra.

Målgruppen för modellen för inlärning i arbetet är personer som redan arbetar som väktare i tjänsteförhållande för viss tid, som är lämpliga för branschen och som har annan yrkesinriktad examen. Det är således inte fråga om att anställa någon som väktare i ett tjänsteförhållande för viss tid på grund av att personen har antagits till att avlägga examen enligt modellen för inlärning i arbetet, utan personen ska redan arbeta i ett sådant tjänsteförhållande. Detta underlättar också bedömningen av lämpligheten för branschen.

Av målgruppen för modellen för inlärning i arbetet förutsätts dessutom en annan yrkesinriktad examen. Enligt propositionsmotiven är det nödvändigt att utnyttja den kompetens som de som söker sig till branschen redan har förvärvat. Som exempel på andra yrkesinriktade examina nämns examina inom social- och hälsovårdsområdet samt säkerhetsbranschen (se RP, s. 31, 57 och 58). De ovan nämnda examina eller kravet på att examen ska vara nyttig inom brottspåföljdsområdet framgår dock inte på författningsnivå. Utskottet anser det motiverat att övrig yrkesinriktad examen är nyttig inom brottspåföljdsområdet och att den kan bedömas öka de färdigheter som behövs i väktarens arbete. Utskottet föreslår på det sätt som beskrivs närmare nedan i detaljmotiven att en dylik ändring görs i de föreslagna bestämmelserna.

Enligt propositionen ska den som ansöker om att bli antagen som studerande på begäran lämna de uppgifter som behövs för bedömningen av om sökanden är lämplig för arbete inom brottspåföljdsområdet. Sådana uppgifter är bland annat uppgifter om personens kopplingar till

organiserad brottslighet. Den föreslagna regleringen gäller både den nuvarande studerandemodellen och den föreslagna modellen för inlärning i arbetet. Utskottet anser att det är motiverat att sådana uppgifter lämnas, eftersom det är viktigt att försöka förebygga att personer som är involverade i brottslig verksamhet får möjlighet att arbeta inom brottspåföljdsområdet (se även propositionen, s. 60).

Kulturutskottet lyfter i sitt utlåtande fram den pedagogiska kompetensen och säkerställandet av en jämn kvalitet som en utmaning i utbildningen enligt modellen för inlärning i arbetet och anser det vara viktigt att säkerställa att även innehållet i den examen som avläggs genom inlärning i arbetet fastställs tydligt genom noggrann beredning. I utlåtandet framhålls också en oro för att det kan uppstå ojämlikhet mellan de två studievägarna också när det gäller studiesociala förmåner, handledning och bedömning av studieprestationer (se KuUU 7/2026 rd).

Enligt uppgift till lagutskottet är också studierna i modellen för inlärning i arbetet förenliga med examensstadgan och läroplanen. Målen för utbildningen, utbildningens omfattning och undervisningens innehåll är desamma i båda modellerna. En jämn och enhetlig nivå på examensinnehållet och de studerandes kunnande säkerställs således genom examensstadgan och läroplanen. Dessutom säkerställs detta genom Brottspåföljdsområdets utbildningscentrals uppgifter och ansvar vid ordnandet av examen inom brottspåföljdsområdet. Lärarna vid utbildningscentralen har pedagogisk kompetens och ansvarar för undervisningen av de studerande samt för bedömningen av deras kompetens i båda modellerna. Undervisningen i läroämnen, till exempel undervisning i lagstiftning samt utbildning i användning av maktmedel, brand- och räddningsväsendet och första hjälpen, ges således av lärarna vid utbildningscentralen. Fängelserna och arbetsplatshandledarna ansvarar inte för undervisningen. Dessutom ges undervisningen i praktiska läroämnen, såsom brand- och räddningssäkerhet, användning av maktmedel och första hjälpen alltid som närundervisning. Undervisningen kan genomföras antingen vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral eller i vissa utvalda fängelser vars utrymmen och utrustning lämpar sig för utbildningen.

Enligt uppgift till utskottet är avsikten att undervisningen i både studerandemodellen och modellen för inlärning i arbetet ska utvecklas mot en mer mångformig undervisning som omfattar såväl närundervisning som självständiga distansstudier. Flerformsundervisning kan bidra till att göra studierna mer flexibla och utbildningen mer tillgänglig (se även KuUU 7/2026 rd, s. 3). Lagutskottet anser dock att det är viktigt att man noga överväger ämnena för och omfattningen av de självständiga distansstudierna samt att man ser till att distansstudierna övervakas.

Lagutskottet framhåller också att genomförandet av reformen förutsätter att man säkerställer att det finns tillräckliga resurser för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral och att arbetsplatshandledarna har tillräcklig kompetens och tillräcklig tid för handledningsuppgifter. I detta avseende är det positivt att det redan har inrättats tre nya lärartjänster vid utbildningscentralen och att det för arbetsplatshandledningen har anvisats tilläggsresurser för viss tid för att motsvara det ökade antalet studerande. Resursernas tillräcklighet ska dock följas upp och utvärderas noggrant och regelbundet, och korrigerande åtgärder ska vidtas då det finns anledning till det.

När det gäller förmåner för studerande inom brottspåföljdsområdet konstaterar lagutskottet att den nuvarande studerandemodellen omfattas av justitieministeriets förordning om studiesociala förmåner i utbildning som leder till yrkesinriktad examen på brottspåföljdsområdet (501/2012). Enligt förordningen betalar utbildningscentralen ersättning till de studerande enligt statens resereglemente för resekostnaderna för resor som hör till studierna, med undantag för resor under perioderna av arbetspraktik (1 §). Dessutom ordnar utbildningscentralen vid behov avgiftsfri inkvartering för studerande utan ett tjänsteförhållande så att företräde ges studerande vars permanenta bostad ligger mer än 80 kilometer från utbildningscentralen (2 §). Utbildningscentralen ordnar för studerande utan ett tjänsteförhållande en avgiftsfri måltid under undervisningsdagarna. Enligt 3 § i förordningen finns bestämmelser om studerandehälsovård i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010).

I den föreslagna modellen för inlärning i arbetet är de studerande anställda som väktare i tjänsteförhållande för viss tid vid Brottspåföljdsmyndigheten under hela studietiden. Då tillämpas på dem samma lagstiftning och tjänstekollektivavtal som på andra tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten. Deras ställning som tjänstemän inverkar således på vilka regler som gäller deras löner och andra villkor. I modellen för inlärning i arbetet får de studerande förmåner enligt tjänsteförhållandet, såsom företagshälsovård. De har också tjänsteansvar eftersom de är anställda i tjänsteförhållande för viss tid.

Eftersom det under utskottsbehandlingen av propositionen har fästs uppmärksamhet vid skillnaderna i förmåner och ställning för dem som studerar enligt de olika modellerna inom brottspåföljdsområdet, har lagutskottet begärt ett yttrande av en sakkunnig i författningsrätt om huruvida det i fråga om lagförslaget råder sådan oklarhet som avses i 38 § 2 mom. i riksdagens arbetsordning som kräver att lagutskottet begär ett utlåtande om propositionen av grundlagsutskottet.

Enligt det sakkunnigyttrande som lagutskottet fått är frågan om förmåner och ställning för dem som studerar enligt de olika modellerna av betydelse med avseende på den grundläggande rätten till jämlikt bemötande i 6 § i grundlagen. Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Denna allmänna jämlikhetsklausul uttrycker huvudprincipen om jämlikhet och likabehandling. Den innehåller ett förbud mot godtycke och ett krav på likabehandling i likartade fall. Klausulen kräver ändå inte att alla människor i alla avseenden ska behandlas lika, om inte förhållandena är likadana. Den allmänna principen om likabehandling kompletteras genom diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. i grundlagen, enligt vilket ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas exempelvis på grund av kön, ursprung, språk eller någon annan orsak som gäller personen.

I sakkunnigyttrandet till utskottet anses det ur konstitutionell synvinkel uppenbart att det finns skillnader mellan förmånerna för dem som studerar enligt de olika modellerna och också mer allmänt i deras ställning och ansvar. När det gäller bedömningen av grundlagsenligheten anses det i yttrandet vara viktigt att de studerande enligt modellen för inlärning i arbetet är anställda som väktare i tjänsteförhållande för viss tid, till skillnad från dem som avlägger examen enligt studerandemodellen, vilket naturligtvis påverkar de studerandes ställning, ansvar och det förmånssystem som tillämpas. Enligt yttrandet är omständigheterna för dem som studerar enligt de olika modellerna således inte likadana på ett sådant sätt att det utifrån jämlikheten enligt 6 § i

grundlagen nödvändigtvis förutsätts att de som studerar enligt de olika modellerna ska behandlas lika.

Enligt sakkunnigyttrandet är det skäl att vid bedömningen av grundlagsenligheten också beakta att syftet med den föreslagna reformen av utbildningssystemet är att säkerställa att det finns tillräckligt med utbildad övervakningspersonal inom brottspåföljdsområdet och att det finns ett behov av att reformera utbildningssystemet för att avhjälpa bristen på arbetskraft inom området. Det anses också vara av betydelse att propositionen baserar sig på att riksdagen har konstaterat att det finns ett behov att utveckla utbildningen (RSk 84/2022 rd). Enligt yttrandet kan behovet och måluppställningen anses utgöra en sådan strävan efter reglering som samhällsutvecklingen kräver, vilket innebär att 6 § i grundlagen inte hindrar att studerande får olika ställning. I yttrandet bedöms det att den föreslagna modellen som liknar läroavtalssystemet kan anses vara möjlig utan hinder av 6 § i grundlagen. Enligt yttrandet är de skillnader som följer av förslaget inte heller godtyckliga eller oskäliga och de blir inte heller problematiska med avseende på 6 § i grundlagen. Det är inte heller fråga om sådan särbehandling som omfattas av diskrimineringsförbuden i 6 § 2 mom. i grundlagen. I yttrandet dras således slutsatsen att det i det aktuella ärendet inte råder sådan oklarhet om grundlagsenligheten att det i ärendet skulle uppstå en skyldighet enligt 38 § 2 mom. i riksdagens arbetsordning att begära utlåtande av grundlagsutskottet.

Enligt uppgifter som lagutskottet fått av justitieministeriet bereds hösten 2026 en ny förordning om studiesociala förmåner i anslutning till utbildningsreformen. Vid beredningen av förordningen utgår man från att de nuvarande studiesociala förmånerna enligt studerandemodellen bibehålls. Brottspåföljdsmyndigheten har enligt uppgift förbundit sig att bevara de nuvarande förmånerna. Vid beredningen utreds också om det finns ekonomiska möjligheter att förbättra de studiesociala förmånerna för studerande som avlägger examen enligt studerandemodellen.

Lagutskottet anser att skillnaderna i förmåner mellan de olika modellerna för avläggande av examen inom brottspåföljdsområdet kan anses vara godtagbara i ljuset av det som sägs ovan. Utskottet betonar dock vikten av att de studiesociala förmånerna enligt den nuvarande studerandemodellen bevaras. Det är inte bara fråga om att anpassa förmånerna för dem som studerar enligt den nuvarande studerandemodellen så att de motsvarar förmånerna för dem som studerar enligt den föreslagna modellen för inlärning i arbetet. Det handlar också om att öka attraktionskraften hos utbildningen enligt studerandemodellen.

Utbildningsreformens förhållande till det allmänna utbildningssystemet, utbildningssamarbetet samt forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamheten

År 2013 integrerades examensutbildningen inom brottspåföljdsområdet i högre grad än tidigare med den socionomexamen som ordnas av yrkeshögskolan Laurea. Genom samarbetet har den som avlagt väktarexamen vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral kunnat fortsätta direkt till socionomstudier inom brottspåföljdsområdet utan att delta i den gemensamma ansökan. Orsaken till arrangemanget är behovet av att få mer högskoleutbildad personal till Brottspåföljdsmyndighetens övervaknings- och styrningsfunktioner.

Enligt propositionen avstår Brottspåföljdsområdets utbildningscentral från det nuvarande samarbetet med yrkeshögskolan Laurea, och det föreslås att det inte längre ska föreskrivas om samarbetet i lag. Avsikten är att utbildningscentralen i fortsättningen ska koncentrera sig på att ordna examensutbildning och fortbildning inom brottspåföljdsområdet för att säkerställa att utbildningscentralens utbildningsresurser räcker till och för att svara på den akuta personalbristen (se RP, s. 31).

Vid lagutskottets sakkunnigutfrågning har utbildningssamarbetet mellan Brottspåföljdsområdets utbildningscentral och yrkeshögskolan Laurea ansetts vara betydelsefullt med tanke på säkerställandet av den kompetens som krävs i arbetslivet och behörigheten för fortsatta studier. Dessutom har samarbetet ansetts ha skapat en koppling mellan FoUI-verksamheten, utbildningen och det praktiska arbetet. Man har också fäst uppmärksamhet vid utbildningsvägen från Brottspåföljdsområdets utbildningscentral och yrkeshögskolan Laurea till Östra Finlands universitet.

Sammantaget sett tillstyrker lagutskottet att det nuvarande lagfästa samarbetet mellan Brottspåföljdsområdets utbildningscentral och yrkeshögskolan Laurea upphör bland annat eftersom utbildningscentralens nuvarande yrkeshögskolesamarbete har omfattat fler yrkeshögskolor än en. Avståendet från det lagstadgade samarbetet betyder dock inte att utbildningscentralen inte i fortsättningen kan samarbeta med yrkeshögskolan Laurea eller andra yrkeshögskolor, utan samarbetet kan fortsätta också efter utbildningsreformen. Även kulturutskottet konstaterar att trots att samarbetet på yrkeshögskolenivå inte längre i lagen är bundet till en viss läroanstalt, kan utbildningscentralen utifrån avtal tillhandahålla yrkeshögskolorna undervisnings- och utbildningstjänster inom brottspåföljdsområdet (KuUU 7/ 2026 rd). Lagutskottet anser i likhet med kulturutskottet att det är viktigt att samarbetet med yrkeshögskolorna tryggas också i fortsättningen.

Kulturutskottet fäster i sitt utlåtande också uppmärksamhet vid vikten av att utveckla kunskapsunderlaget inom brottspåföljdsområdet samt vid att upprätthålla och utveckla FoUI-samarbetet med högskolor som profilerat sig inom brottspåföljdsområdet. Utskottet betonar att man vid beredningen och genomförandet av den föreslagna utbildningsreformen bör se till att en fortsatt FoUI-verksamhet inom brottspåföljdsområdet tryggas och att det inte uppstår återvändsgränder i utbildningssystemet så att den som avlagt examen inte har möjlighet att studera vidare (KuUU 7/2026 rd, s. 5).

Lagutskottet instämmer i kulturutskottets ovan nämnda synpunkter och betonar vikten av att Brottspåföljdsmyndigheten fortsätter med samarbetet inom utbildning och FoUI-verksamhet med högskolor, forskningsinstitut och andra samarbetspartner och även vidareutvecklar det. Enligt utskottets uppgifter bedriver Brottspåföljdsmyndigheten FoUI-samarbete med bland annat högskolor, Institutet för hälsa och välfärd, välfärdsområdena och internationella partner. Särskilt viktigt är det nära samarbetet med de nordiska länderna och Estland. Enligt uppgift inverkar utbildningsreformen inte på Brottspåföljdsmyndighetens förutsättningar att bedriva forskning. För Brottspåföljdsmyndighetens forskningsverksamhet ansvarar strategienheten inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning. Forskarna vid enheten bedriver forskning inom brottspåföljdsområdet och producerar omfattande statistik inom området. Forskningssamarbetet är omfattande med universitet, högskolor och andra

forskningsaktörer i Finland och utomlands. Utskottet betonar att kvaliteten på och smidigheten i det samarbete som beskrivs ovan ska säkerställas också efter den reform som nu genomförs. Utskottet anser det vara viktigt att forskningsverksamheten är till nytta också för verksamheten vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral. Utskottet betonar att utbildningscentralens möjligheter att följa den centrala forskningen inom området är viktig för utvecklingen av utbildningen.

Ställningen för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral

Bestämmelser om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral finns i lagen om utbildningscentralen (1316/2006). Enligt den ska utbildningscentralen ordna utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet och fortbildning samt bedriva forsknings- och utvecklingsverksamhet inom sitt område. Utbildningscentralen har en direktion som har till uppgift att utveckla, följa och stödja utbildningscentralens verksamhet samt att avgöra rättelseyrkanden och andra ärenden som hör till dess behörighet (2 §). Direktionens medlemmar ska företräda undervisningssektorn, brottspåföljdsområdet och intressentgrupperna inom det området samt annan sakkunskap som är viktig med tanke på utbildningscentralens verksamhet. Dessutom har utbildningscentralen en enhetschef som bland annat har till uppgift att leda och utveckla utbildningscentralens verksamhet (4 §) samt att avgöra de ärenden som ankommer på utbildningscentralen (5 §). Lagen innehåller också bestämmelser om utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet samt om de studerandes rättigheter och skyldigheter.

Brottspåföljdsområdets utbildningscentral hörde till Fångvårdsväsendet innan det blev en del av Brottspåföljdsmyndigheten. I den första fasen av Brottspåföljdsmyndighetens organisationsreform, som trädde i kraft 2022, fogades utbildningscentralen till Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning (3 § 4 mom. i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten). Ändringen motiverades med att utbildningscentralen bör vara närmare knuten till Brottspåföljdsmyndighetens övriga utvecklingsverksamhet (se RP, s. 19). Vid organisationsreformen förenhetligades dock inte utbildningscentralens förvaltning med den övriga organisationen, utan detta lämnades till reformen av utbildningssystemet, dvs. den aktuella propositionen.

I den aktuella propositionen föreslås det att utbildningscentralens förvaltning förenhetligas med Brottspåföljdsmyndighetens övriga organisation. För att genomföra detta föreslås det att bestämmelserna om utbildningscentralens förvaltning flyttas från lagen och statsrådets förordning om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral till lagen och statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten. Samtidigt upphävs lagen och statsrådets förordning om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral och bestämmelserna om utbildningen förs över till den föreslagna nya lagen om examen inom brottspåföljdsområdet och till statsrådets förordning om examen (se RP, s. 30). Utbildningscentralens organisatoriska ställning förändras inte, eftersom den i enlighet med den organisationsreform som genomfördes 2022 förblir en enhet inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning. Dess ställning som läroanstalt förändras inte heller, vilket enligt propositionen framgår av att namnet Brottspåföljdsområdets utbildningscentral kvarstår (se RP, s. 40).

För att förenhetliga förvaltningen av Brottspåföljdsområdets utbildningscentral med Brottspåföljdsmyndigheten föreslås det i propositionen att utbildningscentralens direktion dras in och att dess uppgifter överförs till behöriga tjänstemän, främst direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning. I propositionen anses det inte ändamålsenligt att direktionen, som är ett kollegialt organ, avgör bland annat beslutsärenden som gäller individer, till exempel de studerandes rättelseyrkanden som gäller förlust av studierätt, avbrytande av studierätt, utfärdande av varning och avstängning från utbildning (se RP, bl.a. s. 30). Vid Brottspåföljdsmyndigheten utövar inget annat kollegialt organ beslutanderätt i förvaltningsärenden, så ett organ av direktionstyp är ett undantag i Brottspåföljdsmyndighetens nuvarande ledningssystem.

Vid lagutskottets sakkunnigutfrågning har man motsatt sig att direktionen läggs ned och uttryckt oro över de föreslagna ändringarnas konsekvenser för utbildningscentralens ställning. Den föreslagna ändringen bedöms ge intryck av en strävan att överföra styrnings- och beslutanderätten från pedagogiskt utbildad undervisningspersonal till den verkställande ledningen. Nedläggningen av direktionen anses innebära en åtstramning av utvecklingen av utbildningen och äventyra rättsskyddet.

Utskottet konstaterar att även om propositionen enligt det som framförts ovan inte innebär någon organisatorisk förändring i ställningen för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, är förslagen om upphävandet av den särskilda lagen om utbildningscentralen och överföringen av bestämmelserna om förvaltning och utbildning dels till lagen om Brottspåföljdsmyndigheten, dels till den föreslagna nya lagen om examen inom brottspåföljdsområdet betydelsefulla för utbildningscentralen. De leder till att utbildningscentralens enhetschefs ställning tydligare än hittills jämställs med enhetscheferna för Brottspåföljdsmyndighetens övriga ansvarsområden och att utbildningscentralens beslutanderätt inskränks. Till exempel överförs beslut om examensstadgan och läroplanen från direktionen och beslut om utnämning av personalen vid utbildningscentralen från enhetschefen till direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning. Även om beslutanderätten inskränks och överförs till behöriga tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten, fattas de nämnda besluten enligt de föreslagna bestämmelserna på framställning av utbildningscentralens enhetschef. Utskottet anser att detta är väsentligt för att säkerställa att besluten bereds korrekt. Utskottet anser det också vara viktigt att huvuddelen av beslutanderätten i fråga om ordnandet av utbildning och avläggande av examen inom brottspåföljdsområdet enligt propositionen också i fortsättningen hör till utbildningscentralens enhetschef. Utskottet betonar också att beredningen av läroplanen och det övriga ansvaret för planeringen av utbildningen fortsättningsvis hör till utbildningscentralens uppgifter.

Utskottet har kommit fram till att förslaget kan godtas också till denna del. Med beaktande av den oro som uttrycktes vid utskottets sakkunnigutfrågning över nedläggningen av direktionen för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral och dess konsekvenser anser utskottet dock att det är motiverat att inrätta ett samarbetsorgan med bred representation för att trygga den mångsidiga expertisen vid utbildningscentralen och utbildningen inom brottspåföljdsområdet. Därför föreslår utskottet på det sätt som beskrivs närmare nedan i detaljmotiven att det föreskrivs om en delegation som verkar i anslutning till utbildningscentralen. Delegationens uppgift är att utveckla, följa och stödja verksamheten vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral samt utbildningen inom brottspåföljdsområdet och kvaliteten på denna utbildning, att främja

samarbetet med yrkesläroanstalterna och högskolorna samt att stödja utbildningscentralen i FoUI-samarbetet. Delegationen ska ha en bred och mångsidig representation för att de ovannämnda uppgifterna ska kunna skötas på behörigt sätt. Valet av delegationsmedlemmar ska genomföras med beaktande av de ovannämnda uppgifterna. Utskottet betonar att övergången från direktion till delegation måste genomföras omsorgsfullt och ändamålsenligt.

För att säkerställa kvaliteten på och utvecklingen av utbildningen inom brottspåföljdsområdet är det enligt utskottet också väsentligt att av enhetschefen vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral även i fortsättningen förutsätta en vetenskaplig påbyggnadsexamen och pedagogisk kompetens som ett särskilt behörighetsvillkor.

Uppföljning

Reformen av utbildningssystemet inom brottspåföljdsområdet är betydande, och lagutskottet förutsätter därför att man noga följer hur reformen fungerar och vilka konsekvenser den har, och att korrigerande åtgärder vidtas utan dröjsmål om det finns anledning till det. Även kulturutskottet betonar vikten av uppföljning och utvärdering (KuUU 7/2026 rd, s. 5). Det ska bland annat följas upp hur reformen påverkar antalet utbildade väktare, kvaliteten på utbildningen och kompetensen samt de studerandes ställning i de olika utbildningsmodellerna. Också arbetsplatshandledarnas kompetens och möjligheter att handleda studerande bör följas upp. Likaså ska man följa upp hur de ekonomiska resurserna för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral räcker till och vilka konsekvenser reformen har för attraktionskraften och hållkraften samt för utbildningssamarbetet, kontinuiteten i studiestigarna och FoUI-verksamheten inom brottspåföljdsområdet. Det ska också följas upp hur ändringarna i förvaltningen av Brottspåföljdsområdets utbildningscentral fungerar och vilka konsekvenser de har. En rapport om de ovan nämnda faktorerna ska lämnas till lagutskottet före utgången av 2030. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande om saken (*Utskottets förslag till uttalande*).

Brottspåföljdsmyndighetens möjlighet att upphandla tjänster av privata tjänsteproducenter

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter endast genom lag eller med stöd av lag anförtros andra än myndigheter, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättsskyddet eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter.

Den gällande lagstiftningen innehåller inga sådana bestämmelser som avses i 124 § i grundlagen om att Brottspåföljdsmyndigheten kan upphandla vissa tjänster som stöder och bistår verkställighet av straffrättsliga påföljder och verkställighet av häktning från privata tjänsteproducenter. I praktiken skaffar Brottspåföljdsmyndigheten redan nu sådana tjänster. Det handlar om uppgifter som stöder och bistår Brottspåföljdsmyndighetens verksamhet och som anknyter till arbete, studier, rehabilitering, fritidsverksamhet eller annan motsvarande verksamhet som ordnas för dem som avtjänar en straffrättslig påföljd och för häktade (se RP, s. 32).

I propositionen föreslås det att lagen om Brottspåföljdsmyndigheten kompletteras så att det i lagen föreskrivs bland annat om krav på privata tjänsteproducenter, om deras skyldigheter och om innehållet i avtal som ingås med tjänsteproducenter. Lagutskottet anser att den föreslagna regleringen är motiverad och behövlig och föreslår nedan i detaljmotiveringen vissa preciseringar och kompletteringar i de föreslagna bestämmelserna.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om ändring av lagen om Brottspåföljdsmyndigheten

1 kap. Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter och organisation

2 §. Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter. Enligt paragrafen ska Brottspåföljdsmyndigheten bland annat verkställa säkerhetsförvaring. Bestämmelser om säkerhetsförvaring föreslås i en annan proposition (RP 14/2026 rd) som ännu är under behandling i riksdagen. Paragrafen ska därför strykas. Även *ingressen* måste justeras.

2 a kap. Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter till privata tjänsteproducenter

7 a §. Anskaffning av tjänster från privata tjänsteproducenter. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om Brottspåföljdsmyndighetens möjlighet att på grundval av avtal från privata tjänsteproducenter skaffa sådana tjänster som stöder och bistår den verksamhet som myndigheten ansvarar för att ordna, om anskaffningen av tjänsterna behövs för att uppgiften ska skötas på ett ändamålsenligt sätt. När det är fråga om privaträttslig verksamhet där organiseringsansvaret ligger hos en myndighet betraktas verksamheten som en offentlig förvaltningsuppgift (se RP, s. 86). Med offentliga förvaltningsuppgifter avses i 124 § i grundlagen en relativt omfattande helhet av administrativa uppgifter.

I propositionsmotiven har begreppet offentlig förvaltningsuppgift tolkats relativt brett. Enligt uppgift till utskottet beror detta på att paragrafen gäller en mångsidig uppgiftshelhet inom Brottspåföljdsmyndighetens verksamhet som är förknippad med särdragen hos fängelseförhållandena. Detta anses tala för att man genom bestämmelser säkerställer också anskaffning av sådana köpta tjänster som inte nödvändigtvis helt entydigt omfattas av begreppet offentlig förvaltningsuppgift. Utanför regleringen faller dock på det sätt som framgår av propositionsmotiven verksamhet av teknisk natur, såsom det fastighetsunderhåll och den städning som Brottspåföljdsmyndigheten har organiseringsansvar för samt anskaffning av inventarier och motsvarande, även om Brottspåföljdsmyndigheten skaffar dem av privata tjänsteproducenter (se RP, s. 86—87).

I den sista meningen i *1 mom.* undantas uppgifter som innefattar beslutanderätt i fråga om verkställighet av straffrättsliga påföljder eller av häktning från uppgifter som kan skaffas av privata tjänsteproducenter. Dessa uppgifter innebär utövning av betydande offentlig makt. Utskottet anser att meningen behöver kompletteras för att också andra uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt ska undantas från anskaffning av tjänster. Utskottet föreslår dessutom, för att förtydliga regleringen, att meningen flyttas till ett nytt *4 mom.* i paragrafen.

I *3 mom.* föreskrivs det om administrativa tjänster som stöder och bistår Brottspåföljdsmyndighetens verksamhet. Utskottet föreslår att det i bestämmelsen specificeras exaktare vad som avses med sådana tjänster.

7 c §. Avtalsvillkor för tjänster som skaffas. I paragrafen föreslås bestämmelser om villkoren i avtal mellan Brottspåföljdsmyndigheten och privata tjänsteproducenter. Det är inte nödvändigt att föreskriva om saken på lagnivå, men det föreslagna regleringssättet motsvarar bland annat 15 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021), där det föreskrivs om innehållet i avtal som ingås mellan välfärdsområden och privata tjänsteproducenter. Det är motiverat att liksom i nämnda paragraf till denna paragraf foga *ett nytt 1 mom.* om Brottspåföljdsmyndighetens skyldighet att säkerställa att den kan sköta de uppgifter som den överfört till en privat tjänsteproducent bland annat vid eventuella avtalsbrott eller störningar i avtalets fullgörande och andra störningssituationer eller undantagsförhållanden. Numreringen av paragrafens moment ändras till följd av detta så att den ökar med ett.

7 d §. Skyldigheter för privata tjänsteproducenter och deras personal. Utskottet föreslår en språklig ändring i *1 mom. 1 punkten* samt ett tillägg av en hänvisning till lagstiftningen om offentlighet för myndigheter.

7 f §. Hänvisningsbestämmelser som gäller tjänster som skaffas från privata tjänsteproducenter.

Utskottet gör en språklig ändring i *1 mom.* i den finska språkdräkten. Ändringen påverkar inte den svenska språkdräkten.

Enligt *2 mom.* tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar i strafflagen på dem som är anställda hos en privat tjänsteproducent när de sköter uppgifter som avses i 7 a §, med undantag av avsättningspåföljden. Bestämmelsen om tjänsteansvar grundar sig på kraven i 124 § i grundlagen. Eftersom 124 § i grundlagen tillämpas på uppgifter som gäller skötseln av offentliga förvaltningsuppgifter, föreslår utskottet att momentets ordalydelse preciseras. Dessutom är det nödvändigt att komplettera momentet så att det straffrättsliga tjänsteansvaret också omfattar inhyrd personal i anställningsförhållande.

Det är motiverat att det straffrättsliga tjänsteansvaret också omfattar en medlem av ett lagstadgat organ eller ledningen i en sammanslutning, stiftelse eller en annan juridisk person samt en självständig yrkesutövare när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter som ingår i tjänster som avses i 7 a §. Utskottet föreslår ett *nytt 3 mom.* om detta.

2. Lagen om examen inom brottspåföljdsområdet

1 kap. Allmänna bestämmelser

2 §. Ordnande av utbildningen. Med hänvisning till det som sägs i den allmänna motiveringen föreslår lagutskottet att det till paragrafen fogas *ett nytt 4 mom.* om en delegation och att detta beaktas också i paragrafens rubrik. Enligt det moment som utskottet föreslår kan det vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral finnas en delegation som tillsätts av statsrådet för att

utveckla, följa och stödja utbildningscentralens verksamhet och utbildningen inom brottspåföljdsområdet samt för att främja samarbetet mellan utbildningscentralen och aktörerna inom det allmänna utbildningssystemet. Närmare bestämmelser om delegationens namn, uppgifter, tillsättande, sammansättning och organisering av verksamheten utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utskottet anser att utvecklingen, uppföljningen och stödet av verksamheten vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral samt utbildningen inom brottspåföljdsområdet förutsätter att ett samarbetsorgan med bred representation inrättas. Delegationens uppgift är att utveckla, följa och stödja utbildningscentralens verksamhet samt utbildningen inom brottspåföljdsområdet. Delegationen ska följa utbildningens kvalitet, främja samarbetet med yrkesläroanstalter och högskolor samt stödja utbildningscentralen i FoUI-samarbetet. Dess uppgifter förutsätter en bred och mångsidig representation.

3 kap. Att söka till utbildningen och antagning som studerande

9 §. Förutsättningar för antagning som studerande. I *1 mom. 2 punkten* i paragrafen föreskrivs det om förutsättningarna för utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet enligt modellen för inlärning i arbetet. Enligt bestämmelsen är en förutsättning att den sökande före utgången av ansökningstiden har avlagt en yrkesinriktad examen på andra stadiet. Med hänvisning till det som sägs ovan i utskottets överväganden anser utskottet det vara motiverat att en yrkesinriktad examen som redan avlagts är till nytta för brottspåföljdsområdet och arbetet som väktare vid Brottspåföljdsmyndigheten. Utskottet föreslår därför att punkten preciseras så att examen i fråga ska innehålla sådan kompetens som behövs i arbetet som väktare vid Brottspåföljdsmyndigheten. Sådana examina är exempelvis examina inom säkerhetsbranschen samt social- och hälsovården (se även propositionen, s. 59). Utskottet påpekar att bedömningen av nyttan med en tidigare examen inte får göras alltför lätt och anser det nödvändigt att skapa en ändamålsenlig bedömningsram för att mäta detta.

5 kap. Avbrott i studierna, förlust av studierätten och disciplinära åtgärder

19 §. Avbrott i studierna. Utskottet föreslår att de grunder för avbrott i studierna som avses i *1 mom.* kompletteras.

20 §. Förlust av studierätten. Utskottet föreslår att de grunder för förlust av studierätten som avses i *1 mom.* 2 punkten preciseras.

5. Lagen om ändring av lagen om verkställighet av samhällspåföljder

Ingressen. I ingressen korrigeras det felaktiga årtalet i lagens nummer.

11. Lag om ändring av 6 § i lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd

Med hänvisning till motiveringen till lagförslag 12 föreslår utskottet att lagförslaget förkastas.

12. Lag om ändring av 15 § i lagen om statens barnskyddsanstalt och den skola som är verksam i anslutning till den (Ny)

15 §. Samarbete med Brottspåföljdsmyndigheten samt rätt att få och lämna ut uppgifter.

Den aktuella propositionen har samband med regeringens proposition med förslag till lag om ändring av barnskyddslagen och till lagar som har samband med den (RP 149/2025 rd). Riksdagen godkände de lagförslag i propositionen som gäller barnskyddslagen den 20 maj 2026. I den propositionen ingick ett lagförslag om Statens barnskyddsanstalt och den skola som finns i anslutning till den. Ändringen träder i kraft den 1 oktober 2026. Av samordningsskäl föreslår lagutskottet att tjänstebeteckningen enhetschef i 15 § i lagen om Statens barnskyddsanstalt och skolan i anslutning till den ändras till direktör på motsvarande sätt som i lagförslag 1 i den aktuella propositionen.

Genom den ovannämnda lagen om Statens barnskyddsanstalt och skolan i anslutning till den upphävdes lagen om barnskyddsenheter som lyder under Institutet för hälsa och välfärd (1379/2010). Förslaget i den aktuella propositionen om ändring av 6 § i lagen har därför blivit överflödigt.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 3, 4 och 6—10 i proposition RP 25/2026 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1, 2 och 5 i proposition RP 25/2026 rd med ändringar. ***(Utskottets ändringsförslag)***

Riksdagen godkänner ett nytt lagförslag 12. ***(Utskottets nya lagförslag)***

Riksdagen förkastar lagförslag 11 i proposition RP 25/2026 rd.

Riksdagen godkänner ett uttalande. ***(Utskottets förslag till uttalande)***

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om Brottspåföljdsmyndigheten

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten (221/2022) ~~2 §,~~ 3 § 4 mom., 4 § 2 mom., 5 § 3 mom. och 6 §, samt

fogas till lagen ett nytt 2 a kap. som följer:

1 kap.

Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter och organisation

~~2 §~~

~~*Brottspåföljdsmyndighetens uppgifter*~~

~~Brottspåföljdsmyndigheten har till uppgift att övervaka dem som dömts till villkorligt fängelsestraff, att verkställa ungdomsstraff, samhällstjänst, övervakningsstraff, ovillkorligt fängelsestraff, förvandlingsstraff för böter, kombinationsstraff och säkerhetsförvaring, att övervaka villkorligt frigivna samt att verkställa häktning. Brottspåföljdsmyndigheten ska dessutom sköta de andra uppgifter som enligt lagstiftningen ankommer på den~~.

3 §

Brottspåföljdsmyndighetens organisation

— —

Inom Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning finns enheten Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, som ger utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet och fortbildning inom det området.

— —

4 §

Brottspåföljdscentralernas uppgifter

— —

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. ska en brottspåföljdscentral även utföra de övriga uppgifter som Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden särskilt har påfört brottspåföljdscentralen. Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområden kan påföra en brottspåföljdscentral en annan brottspåföljdscentrals eller ett ansvarsområdes uppgifter samt påföra ett ansvarsområde en brottspåföljdscentrals uppgifter, om det behövs för att målen för verkställigheten av straff eller häktning ska nås, för att jämna ut arbetet, för att utnyttja tillgänglig specialkompetens eller av någon annan särskild orsak.

2 kap.

Brottspåföljdsmyndighetens ledning och avgörande av ärenden

5 §

Ledning

— —

En brottspåföljdscentral leds av en direktör för brottspåföljdscentralen. En byrå för samhällspåföljder leds av en direktör för byrån för samhällspåföljder. Ett fängelse leds av en fängelsedirektör. Andra enheter vid brottspåföljdscentralerna leds av en enhetschef.

6 §

Avgörande av ärenden

Generaldirektören avgör ärenden som gäller hela Brottspåföljdsmyndigheten, direktören för ett ansvarsområde avgör ärenden som gäller ansvarsområdet, direktören för en brottspåföljdscentral avgör ärenden som gäller brottspåföljdscentralen och direktören för en byrå för samhällspåföljder, direktören för ett fängelse och en enhetschef för en annan enhet vid en brottspåföljdscentral avgör ärenden som gäller den egna enheten, om det inte har föreskrivits eller i Brottspåföljdsmyndighetens eller brottspåföljdscentralens arbetsordning bestämts att någon annan tjänsteman ska avgöra dem.

Generaldirektören kan i enskilda fall förbehålla sig beslutanderätten i ärenden som enligt bestämmelser någon annanstans än i lag ska avgöras av en annan tjänsteman vid myndigheten. Direktören för ett ansvarsområde, direktören för en brottspåföljdscentral, direktören för en byrå för samhällspåföljder, direktören för ett fängelse och en enhetschef för en annan enhet vid en brottspåföljdscentral kan i enskilda fall förbehålla sig beslutanderätten i ärenden som enligt bestämmelser någon annanstans än i lag ska avgöras av en tjänsteman som är underställd honom eller henne.

2 a kap.

Överföring av offentliga förvaltningsuppgifter till privata tjänsteproducenter

7 a §

Anskaffning av tjänster från privata tjänsteproducenter

Brottspåföljdsmyndigheten får från privata tjänsteproducenter på grundval av avtal skaffa sådana tjänster i anslutning till arbete, studier, rehabilitering, fritidsverksamhet eller annan motsvarande verksamhet som stöder och bistår myndighetens egen verksamhet och som behövs för att främja målen för en i fängelselagen (767/2005), lagen om övervakad frihet på prov (629/2013), lagen om verkställighet av samhällspåföljder (400/2015) och lagen om verkställighet av kombinationsstraff (801/2017) avsedd plan för strafftiden, vilken utarbetats för en fånge eller en person som avtjänar samhällspåföljd, eller som behövs för att ordna en i häktningslagen avsedd (768/2005) sysselsättningsmöjlighet för en häktad, om tjänsten behöver skaffas av en privat tjänsteproducent för att uppgiften ska skötas på ett ändamålsenligt sätt. ~~I sådan stödjande och biträdande verksamhet som avses ovan sköts inte uppgifter som innefattar beslutanderätt i fråga om verkställighet av straffrättsliga påföljder eller av häktning.~~

Brottspåföljdsmyndigheten får från privata tjänsteproducenter på grundval av avtal skaffa sådan mathållning och sådan möjlighet för fångarna att köpa livsmedel och personliga bruksföremål som avses i fängelselagen och häktningslagen och sådana transporttjänster och fordon som behövs för transport av fångar och häktade och som avses i de lagarna, om tjänsten behöver skaffas av en privat tjänsteproducent för att uppgiften ska skötas på ett ändamålsenligt sätt. Brottspåföljdsmyndighetens tjänstemän deltar i fångtransporterna, svarar för övervakningen av och bevakningen vid transporten samt utövar de befogenheter som föreskrivs för dem i lag för att säkerställa att transporten sker på ett ändamålsenligt sätt. Den privata tjänsteproducenten svarar för att de anställda som sköter fångtransportuppdragen uppfyller de krav på körskicklighet som uppgiften förutsätter och att de transportmedel som ingår i tjänsten uppfyller de säkerhetstekniska krav som uppgiften förutsätter.

Brottspåföljdsmyndigheten får från privata tjänsteproducenter på grundval av avtal skaffa sådana administrativa tjänster som gäller mottagande av handlingar och uppgifter och införande av dessa i register samt övriga administrativa tjänster som stöder och bistår myndighetens egen verksamhet, om tjänsten behöver skaffas av en privat tjänsteproducent för att uppgiften ska skötas på ett ändamålsenligt sätt. En sådan anskaffning kan också gälla inhyrd personal som inte står i anställningsförhållande till Brottspåföljdsmyndigheten, men som står under Brottspåföljdsmyndighetens ledning och övervakning på det sätt som avses i 1 kap. 7 § 3 mom. i arbetsavtalslagen (55/2001).

I sådan stödjande och bistående verksamhet som avses i denna paragraf sköts inte uppgifter som innefattar beslutanderätt i fråga om verkställighet av straffrättsliga påföljder eller av häktning och inte heller andra åtgärder som på ett betydande sätt ingriper i rättigheterna eller skyldigheterna för en person som avtjänar en straffrättslig påföljd eller som är häktad. (Ny)

Brottspåföljdsmyndigheten styr och övervakar de tjänster som den skaffar av en privat tjänsteproducent. Brottspåföljdsmyndigheten för en förteckning över sådana tjänsteproducenter som avses i detta kapitel.

Den privata tjänsteproducenten svarar för att tjänsten produceras i enlighet med lag samt i enlighet med upphandlingsavtalet och Brottspåföljdsmyndighetens anvisningar.

7 b §

Krav på privata tjänsteproducenter

En privat tjänsteproducent ska ha tillräcklig kompetens med hänsyn till innehållet i och omfånget av tjänsten, ha den yrkesutbildade personal som verksamheten förutsätter samt även annars ha tillräckliga verksamhetsförutsättningar. Den privata tjänsteproducenten ska utse en ansvarig person som ansvarar för verksamheten och som har till uppgift att säkerställa att kraven enligt lag och avtal uppfylls vid produktionen av tjänsten.

7 c §

Avtalsvillkor för tjänster som skaffas

När Brottspåföljdsmyndigheten skaffar tjänster på basis av avtal på det sätt som avses i 7 a § ska den säkerställa att den även kan sköta de uppgifter som den med stöd av denna lag har överfört till en privat tjänsteproducent så länge avtalet är i kraft och när avtalet upphör att gälla och även vid eventuella avtalsbrott eller störningar i avtalets fullgörande och andra störningssituationer eller undantagsförhållanden. (Nytt)

När Brottspåföljdsmyndigheten skaffar en tjänst som avses i 7 a § 1–3 mom. mot vederlag, ska det i avtalet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten avtalas om

1) innehållet i, kvantiteten av, kvaliteten på och genomförandet av de tjänster som skaffas,

2) förfaranden som säkerställer att de som utför uppgifterna har tillräcklig yrkesskicklighet,

3) detaljerna för lagenlig behandling av de personuppgifter som uppkommer i samband med tjänsteproducentens verksamhet,

4) praktiska arrangemang genom vilka Brottspåföljdsmyndigheten sköter styrningen och övervakningen av de tjänster som den privata tjänsteproducenten utför,

5) krav som gäller den privata tjänsteproducentens solvens samt om fastställande av dennes solvens,

6) en avtalsenlig ersättning samt om sänkning av ersättningen eller inställning av betalningen av ersättningen om den privata tjänsteproducenten gör sig skyldig till fel,

7) parternas skyldighet att underrätta varandra om sådana ändringar som gäller tjänsten och som väsentligt kan inverka på skötseln av de uppgifter som avses i avtalet,

8) avtalsperioden samt uppsägning och hävning av avtalet,

9) beredskapen och verksamhetens kontinuitet när avtalet upphör att gälla, vid avtalsbrott och störningar i avtalets fullgörande samt vid andra störningssituationer och undantagsförhållanden.

När Brottspåföljdsmyndigheten skaffar en i 7 a § 1 eller 2 mom. avsedd tjänst vederlagsfritt eller som inhyrd personal enligt 3 mom., ska det i avtalet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten avtalas om de aspekter som avses i 2 mom. 1, 3, 4, 7 och 8.

När Brottspåföljdsmyndigheten i enstaka fall eller sporadiskt skaffar en i 7 a § 1 eller 2 mom. avsedd tjänst som kan anses vara ringa, ska det i avtalet mellan Brottspåföljdsmyndigheten och den privata tjänsteproducenten med beaktande av tjänstens innehåll kommas överens om

tillräcklig övervakning av och tillräckligt integritetsskydd för personer som avtjänar en straffrättslig påföljd och häktade.

7 d §

Skyldigheter för privata tjänsteproducenter och deras personal

I 7 a § avsedda privata tjänsteproducenter och deras personal ska i den verksamhet som de utför enligt denna lag iaktta

1) de krav ~~på verksamhetens innehåll och kvalitet~~ som ställs i den lagstiftning som gäller tjänsteproducentens eget verksamhetsområde och i lagstiftning som gäller verkställighet av straffrättsliga påföljder, verkställighet av häktning, ~~och~~ behandling av personuppgifter och offentlighet i myndigheternas verksamhet samt i annan lagstiftning,

2) det avtal som ingåtts om produktionen av tjänsterna,

3) Brottspåföljdsmyndighetens anvisningar.

Tjänsteproducenter är skyldiga att lämna Brottspåföljdsmyndigheten de uppgifter om verksamheten som behövs för övervakningen av att avtalet följs.

Tjänsteproducenter eller personer i deras tjänst får inte för utomstående röja sådan sekretessbelagd information som de fått då de skött uppgifter enligt detta kapitel.

7 e §

Rätt till information

Brottspåföljdsmyndigheten har trots sekretessbestämmelserna rätt att av en anställd hos en privat tjänsteproducent i fråga om en person som avtjänar en straffrättslig påföljd eller som är häktad och som deltar i verksamheten få sådana uppgifter som behövs för att genomföra den verksamhet som Brottspåföljdsmyndigheten ordnar för personen i fråga eller för att säkerställa säkerheten vid verkställigheten av den straffrättsliga påföljden eller häktningen.

En anställd hos en privat tjänsteproducent har trots sekretessbestämmelserna rätt att av Brottspåföljdsmyndigheten i fråga om en person som avtjänar en straffrättslig påföljd eller som är häktad få sådana uppgifter som är nödvändiga för genomförandet av verksamhet som avses i 7 a §.

7 f §

Hänvisningsbestämmelser som gäller tjänster som skaffas från privata tjänsteproducenter

Bestämmelser om de säkerhetsutredningar som ska göras i fråga om privata tjänsteproducenter och sådana anställda hos dem som utför uppgifter som avses i detta kapitel finns i säkerhetsutredningslagen (726/2014).

Anställda och inhyrd personal i anställningsförhållande hos en privat tjänsteproducent ~~sköter sådana uppgifter som avses i 7 a §~~ omfattas ~~de~~ av bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar i 40 kap. i strafflagen (39/1889), med undantag av avsättningspåföljden, när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter som ingår i tjänster som avses i 7 a §.

Vad som föreskrivs i 2 mom. tillämpas också på medlemmar i de lagstadgade organen och ledningen för sammanslutningar, stiftelser och andra juridiska personer och på självständiga yrkesutövare när de sköter offentliga förvaltningsuppgifter som ingår i tjänster som avses i 7 a §. (Nytt)

Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Bestämmelser om upphandlingsförfarandet när tjänster skaffas från en privat tjänsteproducent finns i lagen om offentlig upphandling och koncession (1397/2016).

7 g §

Beslut om anskaffning av tjänster

På Brottspåföljdsmyndighetens vägnar fattas beslutet om anskaffning av en riksomfattande tjänst från en privat tjänsteproducent av direktören för ansvarsområdet i fråga och när det gäller anskaffning av en tjänst som gäller en brottspåföljdscentral av direktören för brottspåföljdscentralen i fråga. I upphandlingsbeslutet ska det motiveras att det är ändamålsenligt att skaffa tjänsten.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

Vad som någon annanstans i lag föreskrivs om enhetschefer för byråer för samhällspåföljder gäller de direktörer för byråer för samhällspåföljder som avses i denna lag och vad som någon annanstans i lag föreskrivs om enhetschefer för fängelser gäller de fängelsedirektörer som avses i denna lag.

De ärenden som behandlas av enhetscheferna vid byråerna för samhällspåföljder när denna lag träder i kraft överförs till direktörerna för byråerna för samhällspåföljder för behandling och de ärenden som behandlas av enhetscheferna för fängelserna när denna lag träder i kraft överförs till fängelsedirektörerna för behandling.

Beslut om ändring av tjänster och placering av personalen fattas före ikraftträdandet av denna lag av generaldirektören eller av en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten.

De avtal som Brottspåföljdsmyndigheten ingått med privata tjänsteproducenter och som är i kraft vid ikraftträdandet av denna lag ska senast inom ett år från lagens ikraftträdande ändras så att de motsvarar bestämmelserna i 7 c §.

2.

Lag

om examen inom brottspåföljdsområdet

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Syftet med och målen för examen inom brottspåföljdsområdet

Examen inom brottspåföljdsområdet ger den studerande de kunskaper och färdigheter som krävs för handlednings- och övervakningsuppgifter inom brottspåföljdsområdet. Examen syftar till att ge den studerande färdigheter för sådan verkställighet av straff som är målinriktad, säker och effektfull och som respekterar individens människovärde och mänskliga rättigheter.

Examen inom brottspåföljdsområdet ger i 7 § 1 mom. 6 punkten i statsrådets förordning om Brottspåföljdsmyndigheten (290/2022) avsedd behörighet för en tjänst som väktare.

2 §

Ordnande av utbildningen samt delegationen

Brottspåföljdsområdets utbildningscentral, som hör till Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning, ordnar utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet. Bestämmelser om utbildningscentralens förvaltning finns i lagen om Brottspåföljdsmyndigheten (221/2022) samt utfärdas genom förordning av statsrådet.

Den inlärning i arbetet som ingår i den utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet ordnas vid en enhet vid en brottspåföljdscentral.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning fastställer årligen på förslag av utbildningscentralens enhetschef antalet nybörjarplatser inom den utbildning som leder till examen.

Vid Brottspåföljdsområdets utbildningscentral kan det finnas en delegation som tillsätts av statsrådet för att utveckla, följa och stödja utbildningscentralens verksamhet och utbildningen inom brottspåföljdsområdet samt för att främja samarbetet mellan utbildningscentralen och aktörerna inom det allmänna utbildningssystemet. Närmare bestämmelser om delegationens namn, uppgifter, tillsättande, sammansättning och organisering av verksamheten utfärdas genom förordning av statsrådet. (Nytt)

3 §

Undervisningsspråk

Undervisningsspråk för examen är finska. Undervisning ges också på svenska och tillfälligt även på andra språk.

En studerande får i samband med antagningen av studerande och i proven använda antingen finska eller svenska.

4 §

Undervisningens avgiftsfrihet

Den utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet är avgiftsfri för den studerande.

Bestämmelser om studiesociala förmåner utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

2 kap.

Examen inom brottspåföljdsområdet

5 §

Omfattningen av och strukturen och målen för examen

Omfattningen av examen inom brottspåföljdsområdet är 90 studiepoäng.

Till examen inom brottspåföljdsområdet hör

1) grundstudier,
2) yrkesstudier och inlärning i arbetet,
3) valfria studier.

Målet för examen är att den studerande uppnår goda kunskaper i frågor som gäller laglighet och etik, rehabilitering och handledning samt säkerhet och övervakning.

6 §

Tid för avläggande av examen

Den studerande ska slutföra studierna inom den maximitid som anges i undervisningsplanen och på det sätt som anges i den gällande undervisningsplanen. Enhetschefen för utbildningscentralen kan på en studerandes begäran skjuta upp hans eller hennes studierätt till den tidpunkt då utbildningen följande gång inleds, dock med högst ett år.

7 §

Examensstadga och undervisningsplan

I examensstadgan för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral fattas beslut om
1) undervisningsplanen,
2) antagningsgrunderna och antagningsförfarandet vid antagningen av studerande samt den utbildning och arbetserfarenhet som ger tilläggspoäng vid antagningen,
3) deltagande i undervisning,
4) tillgodoräknande av andra studier och kompetens,
5) inlärning i arbetet,
6) bedömning,
7) betyg.

I undervisningsplanen för examen inom brottspåföljdsområdet fastställs
1) för varje studieperiod målen för kunnandet, vilken ämneshelhet som ska behandlas och omfattningen i studiepoäng,
2) omfattningen av undervisningen och av inlärningen i arbetet i studiepoäng,
3) vilka prestationer som krävs.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning fattar beslut om examensstadgan och undervisningsplanen på framställning av enhetschefen för utbildningscentralen.

3 kap.

Att söka till utbildningen och antagning som studerande

8 §

Ansökningsförfarande

Enhetschefen för utbildningscentralen beslutar om ansökningstiderna och ansökningsförfarandena.

9 §

Förutsättningar för antagning som studerande

Som studerande till utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet kan antas den som före utgången av ansökningstiden har avlagt minst
1) andra stadiets yrkesinriktade examen (*yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen*) enligt lagen om yrkesutbildning (531/2017), gymnasiets lärokurs enligt gymnasielagen (714/2018) eller en examen enligt lagen om studentexamen (502/2019) eller motsvarande tidigare examen eller fullgjort motsvarande studier utomlands samt med godkänt resultat avlagt ett prov eller någon annan prestation enligt antagningsförfarandet, eller

2) andra stadiets yrkesinriktade examen, som innefattar kompetens som behövs i arbetet som väktare vid Brottspåföljdsmyndigheten, och är anställd hos Brottspåföljdsmyndigheten som väktare i ett tjänsteförhållande för viss tid.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. förutsätts av sökande som antas till utbildning som leder till examen inom brottspåföljdsområdet att de

1) före utgången av ansökningstiden har fyllt 18 år,

2) i fråga om sin hälsa och övriga egenskaper är lämpliga för arbete inom brottspåföljdsområdet,

3) har giltig körrätt för kategori B,

4) har goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska.

Enhetschefen för utbildningscentralen kan bevilja undantag från kraven i 1 mom. 1 punkten, om sökanden i övrigt kan anses ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studierna i fråga.

Den som ansöker om att bli antagen till utbildning ska lämna utbildningscentralen de uppgifter om sitt hälsotillstånd som behövs för bedömningen vid antagningen av studerande. Dessutom ska den som ansöker om att bli antagen till utbildning på begäran lämna de uppgifter som behövs för att bedöma om sökanden på det sätt som förutsätts i 2 mom. 2 punkten är lämplig för arbete inom brottspåföljdsområdet. Sådana uppgifter är uppgifter om sökandens kopplingar till organiserad brottslighet, kriminella grupper och frihetsberövade eller brottsbenägna personer och om sökandens eventuella missbruksproblem samt om andra omständigheter som av grundad anledning kan inverka på bedömningen av om sökanden är lämplig för arbete inom brottspåföljdsområdet.

Bestämmelser om ansökan om säkerhetsutredning finns i säkerhetsutredningslagen (726/2014).

10 §

Antagning som studerande

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning beslutar på framställning av enhetschefen för utbildningscentralen och på det sätt som anges i examensstadgan om antagningsgrunderna och antagningsförfarandet vid antagningen av studerande samt om vilken utbildning och arbetserfarenhet som ger tilläggspoäng vid antagningen.

De studerande väljs av enhetschefen för utbildningscentralen.

Vid offentliggörandet av resultatet av antagningen av studerande ska det anges hur sökanden kan få information om hur antagningsgrunderna har tillämpats på sökanden och hur omprövning av antagningen kan sökas.

11 §

Inskrivning

Den som har antagits till utbildning som leder till examen ska på det sätt som utbildningscentralen bestämmer anmäla sig till utbildningscentralen, efter vilket han eller hon antecknas som studerande.

4 kap.

Den studerandes rättigheter och skyldigheter

12 §

Tillgodoräknande av studier och kompetens

Sådana tidigare studier eller sådan på annat sätt förvärvad kompetens som till väsentliga delar motsvarar undervisningsplanens mål och innehåll kan räknas en studerande till godo. Beslut i ärenden som gäller tillgodoräknande fattas av den som är lektor eller lärare i läroämnet i fråga på det sätt som närmare anges i examensstadgan.

En studerande som är missnöjd med ett beslut om tillgodoräknande får muntligen eller skriftligen begära rättelse hos den lektor eller lärare som fattat beslutet. Begäran om rättelse ska framställas inom 14 dagar från det att studeranden fick del av beslutet. Lektorn eller läraren ska avgöra ärendet utan dröjsmål.

13 §

Inlärning i arbetet

En studerande är skyldig att delta i den inlärning i arbetet som ingår i examen vid den enhet vid Brottspåföljdsmyndigheten till vilken studeranden anvisas. Dessutom kan utbildningscentralen förordna att den studerande ska utföra jouruppgifter vid utbildningscentralen och andra motsvarande utbildningsrelaterade uppgifter.

Den inrättning som ordnar inlärning i arbetet ska utse en arbetsplatshandledare åt den studerande.

Under inlärningen i arbetet står den studerande i tjänsteförhållande till inrättningen i fråga.

Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för förvaltnings- och stödtjänster beslutar om den lön som betalas under inlärningen i arbetet.

Under tiden för inlärning i arbetet tillämpas på den studerande vad som i denna lag föreskrivs om studerande, och beslut i ärenden som gäller den studerandes inlärning i arbetet fattas av enhetschefen för utbildningscentralen

14 §

Bedömning av studieprestationer

Den lektor eller lärare som svarar för undervisningen i de studier som ska bedömas beslutar om bedömningen av den studerandes studieprestationer. I bedömningen av inlärningen i arbetet deltar också den arbetsplatshandledare som arbetsgivaren utsett.

En studerande har rätt att få veta hur bedömningsgrunderna har tillämpats på dennes studieprestationer.

En studerande som är missnöjd med bedömningen av sina studieprestationer kan muntligen eller skriftligen begära rättelse hos den lektor eller lärare som utfört bedömningen. Begäran om rättelse ska göras inom 14 dagar från den tidpunkt då den studerande har haft möjlighet att ta del

av resultaten av bedömningen och hur bedömningsgrunderna har tillämpats på dennes studieprestationer. Lektorn eller läraren ska avgöra ärendet utan dröjsmål.

15 §

Arbetarskydd

Bestämmelser om de studerandes arbetarskydd finns i arbetarskyddslagen (738/2002).

16 §

Tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande av information

Studerande får inte röja sekretessbelagt innehåll i handlingar eller uppgifter som vore sekretessbelagda om de ingick i handlingar, och inte heller några andra omständigheter som de har fått kännedom om i samband med utbildningen och för vilka tystnadsplikt föreskrivs genom lag. Uppgifter som omfattas av tystnadsplikt får inte heller röjas efter det att utbildningen eller verksamheten hos myndigheten har upphört.

Studerande får inte utnyttja sekretessbelagda uppgifter för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan.

Till straff för brott mot tystnadsplikten döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen (39/1889), om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen eller om inte strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag.

17 §

Drogtestning

Den studerande är skyldig att på förordnande av utbildningscentralen delta i ett drogtest som utförs av en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, om det finns grundad anledning att misstänka att den studerande är påverkad av berusningsmedel under utbildningen. En yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården får skriftligen lämna utbildningscentralen slutsatserna av drogtestet. Denna information får endast behandlas av dem som bereder eller fattar beslut om disciplinstraff. Utbildningscentralen svarar för kostnaderna för drogtestningen.

18 §

Ordningsstadga

Utbildningscentralen har en ordningsstadga i vilken det kan tas in sådana bestämmelser som är behövliga för tryggheten och trivseln bland de studerande och som kan gälla

1) de praktiska arrangemangen och korrekt uppträdande vid utbildningscentralen samt vid uppdrag och övningar i samband med utbildningen,

2) föremål eller ämnen som enligt någon annan lag inte får medföras till utbildningscentralen eller innehas under arbetsdagen eller med vilka den egna eller någon annans säkerhet kan

äventyras eller som särskilt lämpar sig för att skada egendom och i fråga om vilka det inte finns någon godtagbar orsak för att de ska få innehas,

3) beväpningen,

4) hur utbildningscentralens egendom får hanteras, samt

5) hur man får vistas och röra sig i utbildningscentralen och dess närhet.

De studerande vid utbildningscentralen är förpliktade att följa ordningsstadgan när de vistas inom utbildningscentralen eller dess område eller utför uppdrag eller övningar eller deltar i studiebesök i samband med utbildningen.

Enhetschefen för utbildningscentralen fastställer ordningsstadgan.

5 kap.

Avbrott i studierna, förlust av studierätten och disciplinära åtgärder

19 §

Avbrott i studierna

Enhetschefen för utbildningscentralen kan på ansökan av en studerande på grund av dennes sjukdom, familjesituation, andra studier eller av någon annan motsvarande orsak avbryta dennes studier för högst två år.

Enhetschefen för utbildningscentralen kan på eget initiativ för högst ett år åt gången avbryta studierna för en studerande på grund av långvarig sjukdom eller om den studerande inte med godkänt resultat kan genomföra sina studier i enlighet med undervisningsplanen, för den tid förundersökningen av ett brott som den studerande misstänks för pågår eller av något annat motsvarande vägande skäl. Den studerande ska på begäran ge utbildningscentralen de uppgifter som krävs för bedömning av hälsotillståndet.

Ett beslut om avbrott i studierna kan verkställas genast, om inte utbildningscentralen eller förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

En lektor eller lärare i läroämnet i fråga beslutar om tillgodoräknande av den studerandes tidigare studier på det sätt som närmare bestäms i examensstadgan när den studerande fortsätter sina studier. Den i 1 och 2 mom. avsedda tiden för avbrottet i studierna räknas inte in i maximistudietiden.

20 §

Förlust av studierätten

Enhetschefen för utbildningscentralen kan bestämma att studierätten går förlorad, om

1) den som antagits som studerande inte har anmält sig till utbildningscentralen på det sätt som anges i 11 § och utbildningscentralen av grundad anledning inte godtar anmälan efter den utsatta tiden,

2) en studerande har konstaterats ha en sådan sjukdom, skada eller något annat motsvarande hinder för deltagande i utbildning och avläggande av examen som av grundad anledning kan anses utgöra ett bestående hinder,

3) en studerande inte har slutfört sina studier inom den maximitid som fastställs i undervisningsplanen, om inte utbildningscentralen av särskilda skäl beviljar den studerande extra tid för att slutföra studierna,

4) om tjänsteförhållandet vid Brottspåföljdsmyndigheten för den som antagits som studerande med stöd av 9 § 1 mom. 2 punkten upphör.

En studerande ska på begäran ge utbildningscentralen de uppgifter som avses i 1 mom. 2 punkten för bedömning av hälsotillståndet.

En studerande som har förlorat studierätten på de grunder som anges i 1 mom. 2 punkten kan hos enhetschefen för utbildningscentralen anhålla om återställande av studierätten. Studierätten ska återställas om den som anhåller om det visar att skälen till förlusten av studierätten inte längre finns.

21 §

Skriftlig varning

Enhetschefen för utbildningscentralen kan, om en anmärkning inte anses vara en tillräcklig påföljd, som disciplinär åtgärd ge en studerande en skriftlig varning, om denne under undervisningen har

1) uppträtt på ett sätt som är olämpligt för en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten,

2) försummat att delta i undervisningen,

3) brutit mot utbildningscentralens ordningsstadga,

4) vägrat genomgå ett drogtest som avses i 17 § eller har lämnat ett prov som visar missbruk av berusningsmedel.

Som olämpligt uppträdande enligt 1 mom. 1 punkten ska betraktas särskilt en gärning eller ett beteende som skulle kunna äventyra förtroendet för att de uppgifter som hör till en tjänsteman inom brottspåföljdsområdet sköts på ett ärligt, tillförlitligt och rättvist sätt.

22 §

Avstängning från utbildningen

Enhetschefen för utbildningscentralen kan som disciplinär åtgärd stänga av en studerande från utbildningen, om denne

1) i samband med ansökan om att bli antagen till utbildningen har lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter eller hemlighållit någon sådan väsentlig omständighet om sig själv som kunde ha förhindrat antagning till utbildningen,

2) under utbildningstiden har gjort sig skyldig till ett sådant brott som visar att han eller hon är olämplig för arbete på brottspåföljdsområdet eller i övrigt har uppträtt på ett sätt som är olämpligt för en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten och en skriftlig varning inte ska anses vara en tillräcklig påföljd,

3) vid avläggandet av examen vägrar genomgå ett drogtest som avses i 17 § eller lämnar ett prov som utvisar missbruk av berusningsmedel, och en skriftlig varning inte ska anses vara en tillräcklig påföljd,

4) inte återupptar studierna efter att den tidsfrist som avses i 19 § löpt ut, eller det inte längre finns grunder för fortsättande av utbildningen,

5) upprepade gånger eller i väsentlig omfattning försummar att delta i undervisningen,

6) upprepade gånger eller i väsentlig omfattning har brutit mot utbildningscentralens ordningsstadga,

7) konstateras vara olämplig för arbete inom brottspåföljdsområdet på grund av att denne har kopplingar till organiserad brottslighet, kriminella grupper eller personer som begår brott, denne har missbruksproblem eller det i dennes livssituation finns andra motsvarande omständigheter som av grundad anledning kan inverka på bedömningen av om denne är lämplig för arbete inom brottspåföljdsområdet.

Som brott eller olämpligt uppträdande enligt 1 mom. 2 punkten ska betraktas särskilt en gärning eller ett beteende som skulle kunna äventyra förtroendet för att de uppgifter som hör till en tjänsteman inom brottspåföljdsområdet sköts på ett ärligt, tillförlitligt och rättvist sätt.

Ett beslut om avstängning kan verkställas genast, om inte utbildningscentralen eller förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Om ett beslut om avstängning från utbildningen upphävs, fattar lektorn eller läraren i läroämnet i fråga beslut om tillgodoräknande av studier som den studerande dittills har slutfört i samband med kommande motsvarande studier.

Ett tjänsteförhållande för viss tid, till vilket en med stöd av 9 § 1 mom. 1 punkten antagen studerande som stängts av har utnämnts i syfte att genomföra en period av inlärning i arbetet, upphör utan särskilt beslut vid den tidpunkt då den studerande stängts av från utbildningen.

23 §

Förfarandet i ärenden som gäller studierätt och i disciplinärenden

Innan ett beslut om förlust eller avbrytande av studierätten fattas, en skriftlig varning tilldelas eller en studerande stängs av, ska det ärende, den gärning eller den försummelse som beslutet grundar sig på specificeras, den studerande höras samt annan behövlig utredning inhämtas.

Bestämmelser om de studerandes rätt att använda finska eller svenska i ärenden som avses i 1 mom. finns i språklagen (423/2003).

6 kap.

Ändringssökande

24 §

Begäran om omprövning

Den som är missnöjd med ett i 10 § 2 mom. avsett beslut om antagning som studerande som fattats av enhetschefen för utbildningscentralen kan hos direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för utveckling och styrning skriftligen begära omprövning av beslutet inom 14 dagar från det att antagningen offentliggjorts.

Den som är missnöjd med ett beslut som gäller avbrytande av studier enligt 19 § 2 mom., förlust av studierätten enligt 20 § 1 mom., givande av skriftlig varning enligt 21 § 1 mom. eller avstängning från utbildningen enligt 22 § 1 mom. och som har fattats av enhetschefen för utbildningscentralen kan hos direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för

utveckling och styrning skriftligen begära omprövning av beslutet inom 14 dagar från delfåendet av beslutet.

Den som är missnöjd med en lektors eller lärares beslut enligt 12 § 2 mom. med anledning av begäran om rättelse av tillgodoräknande av tidigare studier och kompetens eller en lektors eller lärares beslut enligt 14 § 3 mom. med anledning av begäran om rättelse av bedömning av studieprestationer kan hos enhetschefen för utbildningscentralen skriftligen begära omprövning inom 14 dagar från delfåendet av beslutet.

I ett beslut i vilket omprövning får begäras får ändring inte sökas genom besvär.

25 §

Ändringssökande

I ett beslut enligt 24 § 3 mom. som i ett omprövningsförfarande meddelats om tillgodoräknande av tidigare studier och kompetens eller om bedömning av en studieprestation får ändring inte sökas genom besvär.

Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas i övrigt lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). I beslut som förvaltningsdomstolen meddelat i ett ärende som avses i denna lag får ändring dock inte sökas genom besvär.

7 kap.

Särskilda bestämmelser

26 §

Närmare bestämmelser

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om

1) utbildningens syfte, mål och innehåll,

2) strukturen och dimensioneringsgrunderna för och omfattningen av examen samt tiden för avläggande av examen,

3) det närmare innehållet i examensstadgan och undervisningsplanen,

4) förfarandet för antagning till utbildningen,

5) undervisningen,

6) den behörighet som examen ger.

8 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

27 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

28 §

Hänvisningsbestämmelse

Genom denna lag upphävs lagen om Brottspåföljdsområdets utbildningscentral (1316/2006), nedan den upphävda lagen.

Om det i någon annan lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av någon annan lag hänvisas till den upphävda lagen, ska hänvisningen anses avse en hänvisning till motsvarande bestämmelse i denna lag.

29 §

Övergångsbestämmelser

Sådana studier som leder till en examen inom brottspåföljdsområdet och som har påbörjats innan denna lag träder i kraft ska slutföras i enlighet med de bestämmelser och föreskrifter som gällde vid ikraftträdandet.

Om ett beslut som gäller en studerande har fattats före ikraftträdandet av denna lag, iakttas vid behandlingen av en begäran om omprövning som gäller det beslutet samt vid ändringssökande bestämmelserna i den upphävda lagen.

3.

Lag

om ändring av fängelselagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i fängelselagen (767/2005) 1 kap. 8 och 9 §, 2 kap. 10 §, 4 kap. 11 § 1 mom., 5 kap. 9 §, 6 kap. 2 § 3 mom. och 6 §, 7 kap. 7 §, 8 kap. 14 §, 9 kap. 9 §, 10 kap. 10 § 2 mom., 11 kap. 8 § 2 mom., 12 kap. 11 §, 13 kap. 17 § 1 mom., 14 kap. 11 §, 15 kap. 16 §, 16 kap. 10 §, 17 kap. 6 § 1 mom. och 8 § 2 mom., 18 kap. 8 §, 19 kap. 11 §, 20 kap. 3 § 2 mom. och 21 kap. 2 § 1 mom.,

av dem 1 kap. 8 och 9 § 1 och 3 mom., 2 kap. 10 §, 4 kap. 11 § 1 mom., 5 kap. 9 § 1 mom., 6 kap. 2 § 3 mom. och 6 §, 7 kap. 7 §, 8 kap. 14 §, 9 kap. 9 § 2–4 mom., 10 kap. 10 § 2 mom., 11 kap. 8 § 2 mom., 12 kap. 11 § 1, 3 och 4 mom., 13 kap. 17 § 1 mom., 14 kap. 11 §, 15 kap. 16 § 1–3 mom., 16 kap. 10 §, 17 kap. 8 § 2 mom., 18 kap. 8 § 1 mom., 19 kap. 11 §, 20 kap. 3 § 2 mom. och 21 kap. 2 § 1 mom. sådana de lyder i lag 222/2022, 1 kap. 9 § 2 mom., 5 kap. 9 § 3 mom. och 12 kap. 11 § 2 mom. sådana de lyder i lag 115/2026, 5 kap. 9 § 2 mom. sådant det lyder i lag 303/2023, 9 kap. 9 § 1 mom. sådant det lyder i lag 393/2015, 15 kap. 16 § 4 mom. och 18 kap. 8 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1302/2021 samt 15 kap. 16 § 5 mom. sådant det lyder i lag 809/2011, som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser om verkställighet av fängelse

8 §

Behörigheten inom Brottspåföljdsmyndigheten

De tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten som utövar den beslutanderätt som avses i denna lag är

1) direktörerna för ansvarsområdena,
2) direktörerna för brottspåföljdscentralerna,
3) enhetschefen för enheten för klientbedömning,
4) enhetschefen för verkställighetsenheten,
5) fängelsedirektörerna,
6) direktörerna för byråerna för samhällspåföljder,
7) biträdande direktörerna,
8) (upphävs)
9) tjänstemän i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning,
10) tjänstemän som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter,
11) andra tjänstemän vid Brottspåföljdsmyndigheten.

Direktören för det behöriga ansvarsområdet har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som i denna lag anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 2–10 punkten. Direktören för en brottspåföljdscentral har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som i denna lag anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 5–10 punkten. En fängelsedirektör har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 7–10 punkten. En biträdande direktör har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 9 eller 10 punkten. En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en tjänsteman som avses i 1 mom. 10 punkten.

För verkställigheten av domar svarar tjänstemän vid verkställighetsenheten (*verkställighetsansvariga*). Enhetschefen för verkställighetsenheten har i enskilda fall rätt att överta avgörandet av ett ärende som anförtrotts en annan verkställighetsansvarig.

9 §

Behörighet utom tjänstetid

Den beslutanderätt som utövas av en fängelsedirektör får, om saken inte tål uppskov, utom tjänstetid utövas även av den jourhavande tjänstemannen vid Brottspåföljdsmyndigheten i ärenden som gäller

1) förvägran av vistelse utomhus,
2) överföring av fångar till temporär undersökning eller vård utanför fängelset,
3) permission av viktigt eller synnerligen viktigt skäl,
4) återkallande av permission,
5) förflyttning av en fånge från en öppen anstalt till ett slutet fängelse med stöd av 6 kap. 2 § 2 mom.,
6) specialgranskning,
7) kroppsbesiktning,
8) hållande i förvar,
9) avskildhet som avses i 18 kap. 5 §,
10) anmälningar som avses i 19 kap. 1, 2, 4, 5 eller 8 §,
11) villkorlig frigivning av en fånge eller frigivning av en person som dömts till förvandlingsstraff för böter.

En verkställighetsansvarigs beslutanderätt när det gäller beslut om strafftiden eller efterlysning får, om saken inte tål uppskov, utövas av den jourhavande tjänstemannen vid Brottspåföljdsmyndigheten.

Endast en fängelsedirektör får vara jourhavande tjänsteman.

2 kap.

Inledande av verkställighet

10 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar om i 3 och 4 § avsett uppskov med fängelsestraff och förvandlingsstraff för böter och i 6 § avsett återkallande av uppskov. När det ansöks om uppskov med verkställigheten av hälsoskäl ska utlåtande begäras av Enheten för hälso- och sjukvård för fångar.

Beslut om efterlysning av en dömd eller en fånge och om återkallande av efterlysning fattas av en verkställighetsansvarig eller av en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten.

4 kap.

Ankomst till ett fängelse och placering i fängelset

11 §

Beslutanderätt

Beslut om planen för strafftiden, placeringen av en fånge i fängelse och tidpunkten för anmälan till fängelset fattas av enhetschefen för enheten för klientbedömning eller av en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning eller direktör för en byrå för samhällspåföljder.

— —

5 kap.

Placering i fängelset

9 §

Beslutanderätt

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fastställer dagordningen på en säkerhetsavdelning. Fängelsedirektören fastställer dagordningen på andra avdelningar.

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om placering av fångar på avdelningar. Enhetschefen för enheten

för klientbedömning eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar dock om placering av en fånge på en avdelning med stöd av 1 § 4 mom. En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om avskilt boende på en fånges egen begäran. Den överläkare som svarar för verksamheten på ett sjukhus vid Enheten för hälso- och sjukvård för fångar eller en av överläkaren förordnad läkare beslutar om intagning på sjukhuset och utskrivning därifrån.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fattar på förslag av fängelsedirektören eller enhetschefen för enheten för klientbedömning, eller efter att ha hört dessa, beslut om placering och fortsatt placering av fångar på säkerhetsavdelningar.

6 kap.

Förflyttning från ett fängelse till ett annat

2 §

Förflyttning från öppen anstalt till slutet fängelse

— —

En fånge som utan giltigt skäl underlåter att anlända till en öppen anstalt inom utsatt tid ska förpassas till ett fängelse som enheten för klientbedömning anvisat.

6 §

Beslutanderätt

Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar om förflyttning av fångar. Enhetschefen för enheten för klientbedömning kan också överföra beslutanderätten i frågan till den fängelsedirektör som nämns i planen för strafftiden

Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om en fånge ska tillåtas avlägsna sig från fängelset enligt 5 § 2 mom. Om vistelsen utanför fängelset överskrider sju dygn, ska beslutet fattas av enhetschefen för enheten för klientbedömning eller av någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning.

Direktören för eller en biträdande direktör för det mottagande fängelset beslutar om omedelbar förflyttning av en fånge till ett annat fängelse enligt 2 § 2 mom. och om kortvarig förflyttning av en fånge till ett annat fängelse enligt 3 a §, efter att ha hört direktören för placeringsfängelset.

Med avvikelse från 1 mom. beslutar direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet om förflyttning av en fånge, om fången placeras på en säkerhetsavdelning och placeringen förutsätter att fången förflyttas till ett annat fängelse.

7 kap.

Basvård och boende

7 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om att förvägra en fånge vistelse utomhus.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet beslutar om att begränsa en fånges rätt att använda egna kläder enligt 2 § 2 mom. En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om att förvägra överlämnande av egna kläder till en fånges förfogande enligt 2 § 3 mom. Fängelsedirektören beslutar om att begränsa en fånges rätt att använda egna kläder enligt 2 § 4 mom. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana egna kläder till en fånges förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset.

En biträdande direktör beslutar om avvikelse från den normala kosten. En biträdande direktör eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om betalning av matpenning.

8 kap.

Sysselsättning

8 §

Utbildning

Fångarna kan delta i utbildning som ordnas i ett fängelse eller utanför ett fängelse. Bestämmelserna i 9 och 10 § ska iakttas vid deltagande i utbildning utanför fängelset. Brottspåföljdscentralen eller fängelset avtalar med utbildningsanordnarna om att i fängelset ordna utbildning som leder till examen eller annan utbildning. I fråga om den utbildning som ordnas i ett fängelse iakttas dessutom i tillämpliga delar vad som allmänt bestäms om sådan utbildning. De fångar som inte slutfört lärokursen för den grundläggande utbildningen ska ges tillfälle att slutföra den.

— —

14 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om placering enligt

4 §, deltagande i sysselsättning utanför fängelset enligt 6 och 9 §, tillstånd till eget arbete enligt 7 § samt om återkallande av tillstånd eller placering enligt 11 §.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar dock om tillstånd till civilt arbete, tillstånd till studier, placering i anstalt utanför fängelset och tillstånd till övervakad verksamhet utanför fängelset för fångar som avtjänar livstids fängelse samt för fångar som avtjänar kombinationsstraff enligt 2 c kap. 11 § i strafflagen.

Genom ett beslut av direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet kan den beslutanderätt som avses i 2 mom. överföras på en tjänsteman som avses i 1 mom.

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör, en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om befrielse från sysselsättningsplikt enligt 13 §.

9 kap.

Fångarnas egendom och inkomster

9 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning fattar beslut om att inte överlämna egendom till en fånges förfogande. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana föremål och ämnen till en fånges förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om i 4 § 4 mom. avsett sändande av pengar eller betalningsmedel till någon utanför anstalten eller till en annan fånge. Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om betalning av brukspenning, sysselsättningspenning, lön och arbetsresekostnader, om att sysselsättningspenning lämnas obetald och om ändring av brukspenning och lön.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet beslutar om begränsning i slutna fängelser av användning av pengar eller andra betalningsmedel som har sitt ursprung utanför fängelset och som avses i 4 § 3 mom.

En biträdande direktör eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om den övervakning av användningen av ett av Brottspåföljdsmyndigheten godkänt betalkort som avses i 3 a § 2 mom.

10 kap.

Social- och hälsovård

10 §

Beslutanderätt

— —

Fängelsedirektören beslutar, efter att om möjligt ha hört en läkare, om att sända en fånge för vård eller undersökning enligt 2 §. Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar på framställning av fängelset och efter att ha hört den läkare som är föreståndare för Enheten för hälso- och sjukvård för fångar om frigivning från fängelset enligt 3 §.

11 kap.

Fritid

8 §

Beslutanderätt

— —

Tillstånd till fritidsverksamhet som avses i 1 § 2 mom. och sammankomster som avses i 7 § beviljas av fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör.

12 kap.

Brevväxling, telefonsamtal och elektronisk kommunikation

11 §

Beslutanderätt

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om granskning av brev och andra postförsändelser med stöd av 1 § 1 mom. samt om öppnande av en sådan försändelse och granskning av dess innehåll med stöd av 1 § 2 mom. eller 4 § 2 mom.

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om läsning av brev, andra postförsändelser eller meddelanden med stöd av 2 § 1 mom., 8 § 1 mom. eller 9 b §, om utredning av avsändaren enligt 2 § 2 mom., om kopiering enligt 2 § 3 mom., om att underrätta fången om läsning enligt 2 a § 1 mom. samt om kvarhållande av försändelser eller meddelanden enligt 5 §. Ett meddelande får dock även lämnas för läsning till en

sådan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten som har rätt att behandla uppgifter i säkerhetsregistret. Beslut om avlyssning och inspelning av telefonsamtal fattas av en biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning. Beslut om avbrytande eller förvägran av användning av telefon fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om tillstånd till användning av mobiltelefon och om återkallande av sådana tillstånd samt om överlämnande av en mobiltelefon till en fånges förfogande.

Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om tillstånd till användning av e-post och av internet och om återkallande av sådana tillstånd samt om överlämnande av en dator till en fånges förfogande.

13 kap.

Besök och andra kontakter utom fängelset

17 §

Beslutanderätt

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om oövervakade besök, besök av ombud, besök av barn, besök fångar emellan, övervakade besök enligt 3 § 2 mom., kontakter via videolänk samt om återkallande av tillstånd till dessa. En biträdande direktör beslutar om avlyssning av ett övervakat besök med en teknisk anordning och upptagning vid ett övervakat besök enligt 2 § 3 mom. Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om besöksförbud.

— —

14 kap.

Permission

11 §

Beslutanderätt

Beslut om beviljande och återkallande av permission samt om tidigareläggning enligt 3 § 3 mom. och betalning av kostnader för resor under permission enligt 10 § 2 mom. fattas av fängelsedirektören eller av en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar dock om permission och betalning av kostnader för resor under permission, om

1) den som avtjänar fängelse på livstid eller ett kombinationsstraff ansöker om permission med stöd av 2–5 §, eller

2) permissionen gäller vistelse i någon annan stat än Finland.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet kan besluta att den beslutanderätt som avses i 2 mom. överförs på fängelsedirektören.

15 kap.

Ordningen och disciplinen i ett fängelse

16 §

Beslutanderätt

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fastställer ordningsstadgan.

Fängelsedirektören eller, om saken inte tål uppskov, en biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om övervakning och låsning av fängelselokalerna.

Fängelsedirektören beslutar om disciplinstraff. Direktören beslutar också om huruvida ett brott ska överlämnas till polisen för utredning i stället för att ett disciplinstraff påförs.

En biträdande direktör beslutar om utredning av ordningsförseelser, om avslutande av behandlingen av disciplinärenden under utredningen med stöd av 9 § 4 mom. och om givande av anmärkning med stöd av 9 § 5 mom. En biträdande direktör eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om avskildhet enligt 11 §.

I fråga om jäv tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 7 och 8 § i förundersökningslagen (805/2011).

16 kap.

Granskning av fängelselokaler och fångar

10 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om säkerhetskontroll av en fånge. En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om ingripande i obemannade fordons eller farkosters färd, kroppsvisitation av en fånge och om annan kontroll av drogfrihet än sådan blodprovstagning som avses i 7 §. Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om sådant blodprov som avses i 7 §.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om specialgranskning. Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet

eller en i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman inom ansvarsområdet för operativ verksamhet har i enskilda fall rätt att besluta om specialgranskning.

Fängelsedirektören beslutar om kroppsbesiktning.

Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om att en hund som är skolad för att söka efter narkotika samt dess förare ska ställas till en annan myndighets förfogande.

17 kap.

Granskning av andra personer

6 §

Gripande och hållande i förvar

Fängelsedirektören, en biträdande direktör, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen samt en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter har rätt att gripa en person som befinner sig i fängelset eller på dess område, om gripandet är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar en person eller egendom eller för att förhindra eller utreda ett brott.

— —

8 §

Beslutanderätt

— —

En tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om kroppsvisitation av besökare och om avlägsnande av besökare från fängelset. Fängelsedirektören beslutar om att en person som gripits ska hållas i förvar.

18 kap.

Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel

8 §

Beslutanderätt

Beslut om användning av fängsel fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter. Beslut om ställande under observation och observation i isolering fattas av en biträdande direktör eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen. Beslut om avskildhet fattas av fängelsedirektören.

Beslut om vapenhot och avlossande av skott ska fattas av en biträdande direktör eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

19 kap.

Anmälningar och lämnande av upplysningar

11 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om anmälningar och lämnande av upplysningar enligt 1, 2, 4, 8 och 8 a §. Dessutom kan direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet eller en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman inom ansvarsområdet för operativ verksamhet besluta om anmälningar och lämnande av upplysningar enligt 1 §.

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om anmälningar enligt 5 § 1 mom. En verkställighetsansvarig eller en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om anmälningar enligt 5 § 2 mom.

20 kap.

Ändringssökande

3 §

Beslutanderätten i samband med omprövning och behandling av en omprövningsbegäran

— —

Begäran om omprövning ska framställas skriftligen inom sju dagar från delfåendet av beslutet. Begäran om omprövning lämnas till direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning eller till fängelsedirektören. Begäran om omprövning ska behandlas skyndsamt.

21 kap.

Frigivning

2 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören beslutar om uppskov med villkorlig frigivning enligt 2 c kap. 9 § 1 mom. i strafflagen. Fängelsedirektören beslutar om ställande under övervakning enligt 70 § i lagen om verkställighet av samhällspåföljder. Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar om uppskov med villkorlig frigivning utan fångens samtycke enligt 2 c kap. 9 § 2 mom. i strafflagen.

— —

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

4.

Lag

om ändring av häktningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i häktningslagen (768/2005) 3 kap. 9 §, 4 kap. 4 §, 5 kap. 8 §, 6 kap. 7 § 2 mom., 8 kap. 9 §, 9 kap. 15 § 1 mom., 10 kap. 16 §, 11 kap. 10 §, 12 kap. 6 § 1 mom. och 8 § 2 mom. samt 13 kap. 8 §,

av dem 3 kap. 9 § 1 och 3 mom., 4 kap. 4 §, 5 kap. 8 § 2 och 3 mom., 6 kap. 7 § 2 mom., 8 kap. 9 §, 9 kap. 15 § 1 mom., 10 kap. 16 § 1–3 mom., 11 kap. 10 § 2–4 mom., 12 kap. 8 § 2 mom. och 13 kap. 8 § 1 mom. sådana de lyder i lag 223/2022, 3 kap. 9 § 2 mom. sådant det lyder i lag 307/2023, 3 kap. 9 § 4 mom. sådant det lyder i lag 116/2026, 5 kap. 8 § 1 mom., 10 kap. 16 § 4 mom., 11 kap. 10 § 1 mom. och 13 kap. 8 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1303/2021 samt 10 kap. 16 § 5 mom. sådant det lyder i lag 808/2011, som följer:

3 kap.

Placering i fängelset, basvård och förflyttning

9 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om att förvägra en häktad vistelse utomhus. En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om att förvägra överlämnande av egna kläder till en häktads förfogande enligt 3 § 2 mom. Fängelsedirektören beslutar om att begränsa en häktads rätt att använda egna kläder enligt 3 § 3 mom. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana egna kläder till en häktads förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset. En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om avvikelse från den normala kosten.

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om avskilt boende på en häktads egen begäran och om placering på kontraktsavdelning. Enhetschefen för enheten för klientbedömning eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid enheten för klientbedömning beslutar om placering av en häktad på en avdelning med stöd av 1 § 5 mom. och om förflyttning av en häktad. Direktören för det mottagande fängelset eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör för det mottagande fängelset beslutar om kortvarig förflyttning av en häktad enligt 6 a §, efter att ha hört direktören för placeringsfängelset.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om en häktad ska tillåtas avlägsna sig från fängelset enligt 8 §. Om vistelsen utanför fängelset varar över sju dygn, fattas beslutet av enhetschefen för enheten för klientbedömning.

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fattar på förslag av fängelsedirektören eller enhetschefen för enheten för klientbedömning, eller efter att ha hört dessa, beslut om placering och fortsatt placering av häktade på säkerhetsavdelningar.

4 kap.

Sysselsättning

4 §

Beslutanderätt

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om en häktads deltagande i sysselsättning och om eget arbete som avses i 2 §.

5 kap.

De häktades egendom och inkomster

8 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning fattar beslut om att inte överlämna egendom till en häktads förfogande. En tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter får överlämna sådana föremål och ämnen till en häktads förfogande som det är tillåtet att inneha i fängelset.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om i 4 § 3 mom. avsedd begränsning av rätten att använda pengar eller betalningsmedel och om i 4 § 4 mom. avsett sändande av pengar eller betalningsmedel till någon utanför anstalten eller till en annan fånge. Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om betalning av brukspenning och sysselsättningspenning.

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om den övervakning av användningen av ett av Brottspåföljdsmyndigheten godkänt betalkort som avses i 3 a § 2 mom.

6 kap.

Social- och hälsovård

7 §

Beslutanderätt

— —

Fängelsedirektören beslutar, efter att om möjligt ha hört en läkare, om att sända en häktad till vård eller undersökning enligt 2 §.

8 kap.

Brevväxling, telefonsamtal och elektronisk kommunikation

9 §

Beslutanderätt

En i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om granskning av brev och andra postförsändelser med stöd av 1

§ 2 mom. samt om öppnande av en sådan försändelse och granskning av dess innehåll med stöd av 1 § 3 mom. eller 4 § 2 mom.

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om läsning av brev, andra postförsändelser eller meddelanden med stöd av 2 § 1 mom., om utredning av avsändaren enligt 2 § 2 mom., om kopiering enligt 2 § 3 mom., om att underrätta den häktade om läsning enligt 2 a § 1 mom. samt om kvarhållande av försändelser eller meddelanden enligt 5 §. Ett meddelande får dock även lämnas för läsning till en sådan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten som har rätt att behandla uppgifter i säkerhetsregistret. Beslut om avlyssning och inspelning av telefonsamtal fattas av en biträdande direktör. Beslut om avbrytande eller förvägran att använda telefon fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om tillstånd till användning av e-post och internet och om återkallande av sådana tillstånd.

9 kap.

Besök och andra kontakter utom fängelset

15 §

Beslutanderätt

En biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om oövervakade besök, besök av ombud, besök av barn, besök häktade och fångar emellan, övervakade besök enligt 1 § 4 mom. och kontakter via videolänk samt om återkallande av tillstånd till dessa. En biträdande direktör beslutar om avlyssning av ett övervakat besök med en teknisk anordning och upptagning vid ett övervakat besök enligt 1 § 3 mom. Fängelsedirektören eller en biträdande direktör beslutar om besöksförbud.

— —

10 kap.

Ordningen och disciplinen i ett fängelse

16 §

Beslutanderätt

Direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet fastställer ordningsstadgan.

Fängelsedirektören eller, om saken inte tål uppskov, en biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om övervakning och låsning av fängelselokalerna.

Fängelsedirektören beslutar om disciplinstraff. Direktören beslutar också om huruvida ett brott ska överlämnas till polisen för utredning i stället för att ett disciplinstraff påförs.

En biträdande direktör beslutar om utredning av ordningsförseelser, om avslutande av behandlingen av disciplinärenden under utredningen med stöd av 9 § 4 mom. och om givande av anmärkning med stöd av 9 § 5 mom. En biträdande direktör eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om avskildhet enligt 11 §.

I fråga om jäv tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 7 och 8 § i förundersökningslagen (805/2011).

11 kap.

Granskning av fängelselokaler och häktade

10 §

Beslutanderätt

En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om säkerhetskontroll av en häktad. En tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter beslutar om kroppsvisitation av en häktad och om annan kontroll av drogfrihet än sådan blodprovstagning som avses i 7 §.

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller en tjänsteman i chefsuppgifter inom styrning eller övervakning beslutar om sådant blodprov som avses i 7 §.

Fängelsedirektören eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör beslutar om specialgranskning. I enskilda fall har direktören för ansvarsområdet för operativ verksamhet eller en i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman inom ansvarsområdet för operativ verksamhet rätt att besluta om specialgranskning.

Fängelsedirektören beslutar om kroppsbesiktning.

12 kap.

Granskning av andra personer

6 §

Gripande och hållande i förvar

Fängelsedirektören, en biträdande direktör, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen samt en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter har rätt att gripa en person som befinner sig i fängelset eller på dess område, om gripandet är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar en person eller egendom eller för att förhindra eller utreda ett brott.

— —

8 §

Beslutanderätt

— —

En tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen beslutar om kroppsvisitation av besökare och om avlägsnande av besökare från fängelset. Fängelsedirektören beslutar om att en person som gripits ska hållas i förvar.

13 kap.

Säkerhetsåtgärder och användning av maktmedel

8 §

Beslutanderätt

Beslut om användning av fängsel fattas av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter. Beslut om ställande under observation och observation i isolering fattas av en biträdande direktör eller, om saken inte tål uppskov, av en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen. Beslut om avskildhet fattas av fängelsedirektören.

Beslut om vapenhot och avlossande av skott ska fattas av en biträdande direktör eller, om saken inte tål uppskov, en tjänsteman i chefsuppgifter inom övervakningen eller en tjänsteman som utför styrnings- eller övervakningsuppgifter.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

5.

Lag

om ändring av lagen om verkställighet av samhällspåföljder

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om verkställighet av samhällspåföljder (400/2015) 30 §, 87 § 2 mom. och 91 §, sådana de lyder i lag 225/2022, som följer:

30 §

Beslutanderätt

Direktören för byrån för samhällspåföljder beslutar om åtgärder som föranleds av grovt brott mot skyldigheter enligt 24 a § 2 eller 3 mom.

Direktören för byrån för samhällspåföljder beslutar om

1) uppskov med och avbrott i verkställigheten samt återkallande av uppskovet med och avbrott i verkställigheten enligt 16 §,

2) blodprov enligt 22 §,

3) en i 24 a § 1 mom. avsedd anmärkning och varning,

4) förbud mot att inleda verkställighet eller om avbrytande av verkställigheten enligt 25 § 2 mom.,

5) avslutande av övervakning enligt 60 § 4 mom. och 76 §.

Direktören för byrån för samhällspåföljder eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad ansvarig brottspåföljdsanställd beslutar om

1) begynnelsetidpunkten för avtjänandet av straff enligt 15 §,

2) en preciserad plan för strafftiden enligt 17 och 46 §,

3) begäran om hämtning enligt 24 §.

Om ett ärende som omfattas av beslutanderätten för direktören för byrån för samhällspåföljder inte tål uppskov, kan beslut i ärendet fattas av en ansvarig brottspåföljdsanställd eller av en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad fängelsedirektör.

En tjänsteman som svarar för verkställigheten beslutar om beräknandet av strafftiden för övervakningsstraff och om villkorlig frigivning från övervakningsstraff. En tjänsteman som svarar för verkställigheten eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om utfärdande och återkallande av en efterlysning enligt 34 §.

Övervakaren eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad annan tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten beslutar om

1) ändring av en preciserad plan för strafftiden enligt 18 §,

2) annan i 22 § avsedd kontroll av drogfrihet än blodprov,

3) rätten enligt 23 § att på grund av förhinder inte fullgöra en skyldighet som ingår i den preciserade planen för strafftiden,

4) anmärkning enligt 24 a § 1 mom.,

5) ersättning för resekostnader enligt 32 §,

6) säkerhetskontroll enligt 50 §.

87 §

Beslutanderätt och behandling av begäran om omprövning

— —

Begäran om omprövning ska framställas skriftligen inom sju dagar från delfåendet av beslutet. Begäran om omprövning ska lämnas till direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning, direktören för byrån för samhällspåföljder eller fängelsedirektören. Begäran om omprövning ska behandlas skyndsamt.

91 §

Hur begäran om omprövning och besvär påverkar verkställigheten

Begäran om omprövning eller anförande av besvär avbryter inte verkställigheten av beslut som avses i 86 § 7 eller 8 punkten, om inte direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning i egenskap av den som behandlar begäran om omprövning eller den domstol som behandlar besvären beslutar något annat.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av 13 och 32 § i lagen om övervakad frihet på prov

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om övervakad frihet på prov (629/2013) 13 och 32 §,
sådana de lyder, 13 § i lag 224/2022 och 32 § i lagarna 1305/2021 och 224/2022, som följer:

13 §

Beredning av övervakad frihet på prov för livstidsfångar

Vid beredningen av övervakad frihet på prov för fångar som avtjänar fängelsestraff på livstid ska fängelset ge ett utlåtande om huruvida förutsättningarna för frihet på prov uppfylls. Till utlåtandet ska det fogas ett förslag till plan för strafftiden för friheten på prov, en bedömning av genomförandet av planen för strafftiden samt andra handlingar som behövs. Förslaget till plan för strafftiden ska innehålla de uppgifter som avses i 14 §. Till handlingarna fogas skriftliga samtycken av fången och den person eller de personer som avses i 3 § 2 mom. Förslaget till plan för strafftiden, de övriga behövliga handlingarna och fängelsets utlåtande sänds till enheten för klientbedömning.

Enheten för klientbedömning ska vid behov stå i kontakt med de myndigheter, inrättningar, sammanslutningar och enskilda personer som berörs av verkställigheten av friheten på prov. Enheten för klientbedömning ska ge sitt utlåtande om huruvida den övervakade friheten på prov i fråga om fången som avtjänar ett fängelsestraff på livstid upprätthåller och främjar fångens färdigheter för anpassning i samhället samt reda ut huruvida de övriga förutsättningarna för

övervakad frihet på prov uppfylls. Särskilda bestämmelser gäller för utlåtandet från Enheten för hälso- och sjukvård för fångar.

32 §

Beslutanderätt

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för klientprocesser fattar beslut om placering av en fånge som avtjänar fängelse på livstid i övervakad frihet på prov. Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för klientprocesser fattar beslut om tillstånd enligt 21 § 1 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, om tillståndet gäller att personen i fråga avlägsnar sig från Finlands territorium.

Fängelsedirektören fattar beslut om placering i övervakad frihet på prov av andra fångar än de som avses i 1 mom. Fängelsedirektören fattar också beslut om de verkningar som ett i 22 § 3 mom. avsett nytt straff som ska verkställas har på fortsatt verkställighet av frihet på prov samt om återkallelse av övervakad frihet på prov för viss tid eller helt och hållet och om återförpassning till fängelse enligt 25 § och 25 a § 2 eller 3 mom.

En läkare vid Enheten för hälso- och sjukvård för fångar fattar beslut om påbörjande, övervakning och upphörande av sådan läkemedelsbehandling och annan behandling och stöd som avses i 4 §. I brådskande fall kan också en läkare vid ett sjukhus eller en enhet inom den specialiserade sjukvården som avses i 20 § avbryta läkemedelsbehandlingen tillfälligt. En läkare vid Enheten för hälso- och sjukvård för fångar ska omedelbart informeras om att behandlingen avbrutits tillfälligt. Denna läkare fattar det slutliga beslutet om läkemedelsbehandlingen.

Fängelsedirektören, direktören för byrån för samhällspåföljder eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör eller överväktare fattar beslut om planen för strafftiden enligt 14 §, ändring av planen för strafftiden enligt 16 §, blodprov enligt 19 §, tillstånd enligt 21 § 1 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, följderna av återkallelse av samtycke enligt 23 § och anmärkning och varning enligt 25 a § 1 mom.

Enhetschefen för verkställighetsenheten eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman fattar beslut om beräkningen av strafftiden och om inräkningen i strafftiden enligt 28 §. En tjänsteman som svarar för verkställigheten eller en annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om utfärdande och återkallande av en efterlysning enligt 37 §.

En tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten fattar beslut om annan kontroll av drogfrihet enligt 19 § än blodprov, tillstånd enligt 21 § 2 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, säkerhetskontroll enligt 24 § och fråntagande av föremål och ämnen som påträffats vid säkerhetskontroll enligt 24 §, förpassning till fängelse enligt 22 § 2 mom. och 26 §, användning av fängsel enligt 31 b § samt ersättning för resekostnader enligt 33 §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av lagen om verkställighet av kombinationsstraff

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om verkställighet av kombinationsstraff (801/2017) den finska språkdräkten i 9 § 4 mom. och 28 § samt 29 § och 35 § 3 mom. som följer:

sådana de lyder i lag 226/2022, som följer:

29 §

Beslutanderätt

Brottspåföljdsmyndighetens enhet för klientbedömning beslutar om planen för strafftiden enligt 8 § och om ändring av planen för strafftiden enligt 15 §.

Enhetschefen för verkställighetsenheten eller någon annan i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om beräknande av strafftiden och om i 22 § avsedd inräkning i strafftiden. En tjänsteman som svarar för verkställigheten eller någon annan i arbetsordningen förordnad tjänsteman vid verkställighetsenheten beslutar om utfärdande och återkallande av en efterlysning enligt 34 §.

Fängelsedirektören, en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad biträdande direktör, direktören för byrån för samhällspåföljder eller en i brottspåföljdscentralens arbetsordning förordnad ansvarig brottspåföljdsanställd beslutar om

1) tagande av blodprov enligt 13 § 2 mom.,
2) tillstånd enligt 14 § 1 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden,
3) utredning och framställning till åklagaren enligt 16 §,
4) anmärkning och varning enligt 17 a § 1 mom.,
5) lämnande av utredning om grovt brott mot skyldigheter enligt 19 § 2 mom. till åklagaren,
6) anmälan till tingsrätten enligt 24 § 2 mom.

En tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten beslutar om annan kontroll av drogfrihet enligt 13 § än blodprov, om tillstånd enligt 14 § 2 mom. att tillfälligt låta bli att följa planen för strafftiden, om säkerhetskontroll enligt 17 §, om fråntagande av föremål och ämnen som påträffats vid säkerhetskontrollen enligt 17 §, om utredning enligt 18 § 1 mom., om användning av fängsel enligt 21 b § och om ersättning av resekostnader enligt 33 §.

En tjänsteman som enligt 2 kap. 9 § i tvångsmedelslagen är anhållningsberättigad beslutar på begäran av Brottspåföljdsmyndigheten om hämtning enligt 20 § i denna lag samt om tagande i förvar enligt 16 och 18 § i denna lag.

Direktören för Brottspåföljdsmyndighetens ansvarsområde för operativ verksamhet beslutar på framställning av fängelsedirektören om att den dömde ska avtjäna återstoden av övervakningstiden enligt 28 §.

35 §

Ändringssökande

— —

Begäran om omprövning av ett beslut ska framställas skriftligen inom sju dagar från delfåendet av beslutet. Begäran om omprövning ska lämnas till direktören för ansvarsområdet för utveckling och styrning, direktören för byrån för samhällspåföljder eller fängelsedirektören. Begäran om omprövning ska behandlas skyndsamt. På behandlingen av begäran om omprövning tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i 91 och 92 § i lagen om verkställighet av samhällspåföljder.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

8.

Lag

om ändring av tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 2 kap. 12 h § 1 mom. och 12 i § 1 mom. samt 4 kap. 4 § 1 mom.,

sådana de lyder, 2 kap. 12 h § 1 mom. och 12 i § 1 mom. i lag 232/2022 och 4 kap. 4 § 1 mom. i lag 452/2023, som följer:

2 kap.

Gripande, anhållande, häktning och häktningsarrest

12 h §

Tillstånd till undantag och ändring av innehållet i en häktningsarrest

Fängelsedirektören eller direktören för byrån för samhällspåföljder får av grundad anledning i enskilda fall bevilja tillstånd till smärre undantag från en skyldighet som anges i ett avgörande om

häktningsarrest. Den som ålagts häktningsarrest får föra ett ärende som gäller vägran av tillstånd till undantag till den domstol som är behörig att behandla åtal i saken.

— —

12 i §

Överträdelse av skyldigheter

Om Brottspåföljdsmyndigheten utifrån sin utredning konstaterar att den som ålagts häktningsarrest lindrigt men utan i 12 h § 2 mom. avsett skäl har brutit mot de skyldigheter som han eller hon blivit ålagd att fullgöra, ger Brottspåföljdsmyndigheten honom eller henne en skriftlig varning. Beslut om att ge en skriftlig varning fattas av direktören för byrån för samhällspåföljder.

— —

4 kap.

Begränsning av kontakter

4 §

Beslut om begränsning av kontakter

Beslut om begränsning av kontakter under gripandet och anhållandet ska fattas av en anhållningsberättigad tjänsteman. Beslut om begränsning av kontakter i samband med häktning och om dess fortsatta giltighet ska på framställning av en anhållningsberättigad tjänsteman eller av fängelsedirektören fattas av den domstol som beslutar om häktningen. Före domstolens avgörande kan fängelsedirektören på framställning av en anhållningsberättigad tjänsteman eller, om den häktade har placerats i en förvaringslokal hos polisen, den anhållningsberättigade tjänstemannen temporärt besluta om begränsning av kontakter.

— —

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

9.

Lag

om ändring av 6 § i lagen om Enheten för hälso- och sjukvård för fångar

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Enheten för hälso- och sjukvård för fångar (1635/2015) 6 §,
sådan den lyder i lagarna 189/2019, 229/2022 och 721/2023, som följer

6 §

Utlämnande av uppgifter ur patientregistret

Utöver vad som föreskrivs om utlämnande av patientuppgifter i 8 kap. i kunduppgiftslagen eller i någon annan lag får en läkare som svarar för hälso- och sjukvården för fångar eller häktade, eller enligt läkarens instruktion någon annan yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården, lämna ut uppgifter som förts in i patientregistret enligt följande:

1) till enhetschefen för enheten för klientbedömning, direktören för ett fängelse eller en i Brottspåföljdsmyndighetens eller brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten, sådana uppgifter om risk för våld, självmord eller smittsam sjukdom eller andra motsvarande, sjukdomsrelaterade risker som gäller en fånge eller en häktad och som är nödvändiga för att skydda personens liv, hälsa eller säkerhet eller för att förhindra att andra personers liv, hälsa eller säkerhet äventyras,

2) till enhetschefen för enheten för klientbedömning, direktören för ett fängelse eller en i Brottspåföljdsmyndighetens eller brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven biträdande direktör, sådana uppgifter som anknyter till säkerställandet av arbetarskyddet och som är nödvändiga för bedömning av arbetsförmågan hos en fånge eller en häktad när han eller hon ska placeras i arbete samt sådana uppgifter som är nödvändiga för bedömningen av funktionsförmågan hos en fånge eller en häktad när han eller hon ska placeras i studier eller annan verksamhet,

3) till enhetschefen för enheten för klientbedömning eller en i Brottspåföljdsmyndighetens arbetsordning angiven tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten sådana uppgifter om en fånges hälsotillstånd och vård som är nödvändiga för bedömningen av en sådan risk för återfall i vålds- eller sexualbrott som avses i 70 § 1 mom. 5 och 6 punkten i lagen om verkställighet av samhällspåföljder (400/2015),

4) till direktören för ett fängelse sådana uppgifter ur den i 3 punkten avsedda bedömningen av risken för återfall i vålds- eller sexualbrott som gäller fångens hälsotillstånd och vård och som är nödvändiga vid beslut enligt 70 § i lagen om verkställighet av samhällspåföljder om att ställa en fånge som friges villkorligt under övervakning för den tid prövotiden pågår,

5) till en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten i vars tjänsteuppgifter ingår behandling av ett sådant frigivningsärende i fråga om en fånge som avses i 1 § 2 mom. i lagen om förfarandet vid frigivning av livstidsfångar (781/2005), en bedömning av risken för våld för behandlingen av

ärendet, samt till enhetschefen för enheten för klientbedömning, till direktören för ett fängelse eller för en byrå för samhällspåföljder eller till en i brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven biträdande direktör, ett skriftligt utlåtande om slutsatserna av bedömningen av risken för våld för planering och genomförande av den verksamhet som ordnas med stöd av den bedömda risken för våld,

6) till en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten i vars tjänsteuppgifter ingår behandling av ett frigivningsärende i fråga om en fånge som avtjänar hela strafftiden och som avses i 2 c kap. 11 § i strafflagen, sådan paragrafen lyder i lagarna 780/2005, 735/2015 och 1718/2015, en farlighetsbedömning för behandlingen av ärendet, samt till enhetschefen för enheten för klientbedömning, till direktören för ett fängelse eller för en byrå för samhällspåföljder eller till en i brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven biträdande direktör, ett skriftligt utlåtande om slutsatserna av farlighetsbedömningen för planering och genomförande av den verksamhet som ordnas med stöd av den bedömda risken för våld,

7) till en tjänsteman vid Brottspåföljdsmyndigheten i vars tjänsteuppgifter ingår beredning av övervakningstiden för en fånge som dömts till kombinationsstraff, för beredningen en bedömning av risken för att fången begår ett våldsbrott.

Till yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som är anställda vid Brottpåföljdsmyndigheten får utan patientens samtycke sådana uppgifter i patientregistret lämnas ut som är nödvändiga för skötseln av de yrkesutbildade personernas uppgifter inom hälso- och sjukvården.

Till andra anställda vid Brottspåföljdsmyndigheten än yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården får utan skriftligt samtycke av den registrerade personen röjas endast sådana i 1 mom. 1 och 2 punkten avsedda uppgifter som inte anger sjukdomens art eller någon annan detalj om personens hälsotillstånd eller vård.

Ett skriftligt utlåtande om slutsatserna i en i 1 mom. 3 punkten avsedd bedömning av risken för återfall i vålds- eller sexualbrott som utarbetats av enheten för klientbedömning får i samband med planering och genomförande av sådan i övervakning av villkorlig frihet ingående verksamhet som bedömningen förutsätter lämnas till direktören för byrån för samhällspåföljder eller till en i brottspåföljdscentralens arbetsordning angiven tjänsteman vid Brottspåföljdmyndigheten.

För ändamål som avses i 1 mom. 5 punkten får också uppgifter som ingår i utlåtandet om en i 17 kap. 37 § i rättegångsbalken avsedd undersökning av sinnestillståndet hos en svarande i brottmål lämnas ut till den del där bedöms om den åtalade ska anses vara synnerligen farlig för någon annans liv, hälsa eller frihet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

10.

Lag

om ändring av 25 kap. 6 § i rättegångsbalken

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i rättegångsbalken (4/1734) 25 kap. 6 §,
sådan den lyder i lag 230/2022, som följer:

25 kap.

Om fullföljd av talan från tingsrätt till hovrätt

6 §

En häktad eller en person som avtjänar fängelse- eller förvandlingsstraff får i brottmål anmäla missnöje hos fängelsedirektören. Om tiden för missnöjesanmälan går ut medan en sådan person till följd av en rättegång eller fångtransport befinner sig utanför straffanstalten, får personen anmäla missnöje dagen efter den dag då han eller hon anlänt till fängelset.

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

Lagförslag 11 förkastas

12.

Lag

om ändring av 15 § i lagen om Statens barnskyddsanstalt och om skolan i anslutning till den

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 15 § 1 mom. i lagen om Statens barnskyddsanstalt och om skolan i anslutning till den (/) som följer:

15 §

Samarbete med Brottspåföljdsmyndigheten samt rätt att få och lämna ut uppgifter

Den dagordning som avses i 5 kap. 8 § i fängelselagen (767/2005) bereds av Brottspåföljdsmyndigheten i samarbete med personalen vid fängelsets familjeavdelning och fastställs av fängelsedirektören. För att barnskyddet ska kunna genomföras ordnas diskussioner i enlighet med 31 § i barnskyddslagen. Om det sker sådana förändringar i förälderns situation som kan kräva justering i barnets klientplan, ska fängelsedirektören utan dröjsmål meddela den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter om detta.

— —

_____

Denna lag träder i kraft den 20 .

_____

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att man noga följer hur reformen av utbildningssystemet inom brottspåföljdsområdet fungerar och vilka konsekvenser den har, och att korrigerande åtgärder vidtas utan dröjsmål om det finns anledning till det. Det ska bland annat följas upp hur reformen påverkar antalet utbildade väktare, kvaliteten på utbildningen och kompetensen samt de studerandes ställning i de olika utbildningsmodellerna. Också arbetsplatshandledarnas kompetens och möjligheter att handleda studerande bör följas upp. Likaså ska man följa upp hur de ekonomiska resurserna för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral räcker till och vilka konsekvenser reformen har för brottspåföljdsområdets attraktionskraft och hållkraft samt för utbildningssamarbetet, kontinuiteten i studiestigarna och FoUI-verksamheten. Det ska också följas upp hur ändringarna i förvaltningen av Brottspåföljdsområdets utbildningscentral fungerar och vilka konsekvenser de har. En rapport om de ovan nämnda faktorerna ska lämnas till lagutskottet före utgången av 2030.

Betänkande LaUB 17/2026 rd

Helsingfors 23.6.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Juho Eerola saf
medlem Elisa Gebhard sd
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Jessi Jokelainen vänst
medlem Anette Karlsson sd
medlem Mari Kaunistola saml
medlem Pihla Keto-Huovinen gl
medlem Rami Lehtinen saf
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Susanne Päivärinta saml
medlem Mika Riipi cent
medlem Joakim Vigelius saf (delvis)
medlem Juha Viitala sd
ersättare Sami Savio saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.

Reservation 1

Motivering

Vänsterförbundet och De gröna anser det vara viktigt att uppnå de mål för reformen av utbildningssystemet inom brottspåföljdsområdet som gäller anställning av tillräckligt med utbildad personal som uppfyller behörighetsvillkoren vid Brottspåföljdsmyndigheten samt utvecklande av utbildningssystemet så att det motsvarar förändringarna i förhållandena och de nya kompetenskraven. Vi anser dock att den nya lagen om examen inom brottspåföljdsområdet enligt lagförslag 2 inte på ett hållbart sätt uppfyller dessa mål.

Enligt propositionen införs utöver de nuvarande utbildningsarrangemangen för examen inom brottspåföljdsområdet ett arrangemang där en person som redan har avlagt någon annan yrkesutbildning och som är anställd som väktare vid Brottspåföljdsmyndigheten i en visstidstjänst kan avlägga examen i fråga. En så stark betoning av inlärning i arbetet som den föreslagna modellen för inlärning i arbetet innefattar hotar att försämra utbildningens kvalitet och samtidigt försvåra skötseln av fängelsernas kärnuppgifter.

Den kraftiga ökningen av antalet fångar, som fortsätter till följd av medvetna kriminalpolitiska val, har försvårat fängelsernas verksamhet och försämrat säkerheten för såväl fängelsernas personal som fångarna. I överfulla fängelser finns det utmaningar till och med när det gäller att ordna grundläggande funktioner, såsom utevistelse, på ett säkert sätt. Situationen hotar inte bara säkerheten och fångarnas välbefinnande utan också genomförandet av den rehabilitering och förberedelse för ett liv utan brott som är centrala mål för fängelsestraff.

För Brottspåföljdsmyndigheten har förhållandena under de senaste åren förändrats också i och med att säkerhetshoten i fängelserna har blivit mer mångfacetterade, inflytandet från organiserad och internationell brottslighet har ökat och den rusmedelsrelaterade brottsligheten blivit vanligare.

I denna situation finns det ett stort behov av att öka den kompetenta personalen i fängelserna. Modellen för inlärning i arbetet och en decentralisering av utbildningen till olika fängelser hotar dock att försämra utbildningens kvalitet och binda de redan otillräckliga resurserna i fängelserna till handledning av dem som lär sig i arbetet i stället för till kärnuppgifterna såsom tryggandet av säkerheten. Att överföra ansvaret för utbildningen till fängelserna är under dessa förhållanden orealistiskt och oskäligt.

Överbeläggningen i fängelserna och säkerhetshoten framhäver ytterligare betydelsen av att personalen får en högklassig och tillräcklig utbildning. Till fångvaktarens uppgifter hör användning av maktmedel, kontroll- och säkerhetsbefogenheter samt annan betydande utövning av offentlig makt. Till exempel är kännedom om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, förmåga att handla enligt yrkesetiken också i belastande situationer samt tryggandet av fångarnas rättsskydd och likabehandling centralt i arbetet. Därför får utbildningen inte vara splittrad eller variera regionalt, utan den ska skapa en högklassig, enhetlig professionell

grund och gemensamma verksamhetsmodeller för hela organisationen. En utvidgning av den examen som erhålls genom inlärning i arbetet stöder inte en jämn kvalitet i utbildningen.

Problemet med den nuvarande situationen i fängelserna är inte de grundläggande lösningarna inom utbildningssystemet, utan det försämrade personal- och säkerhetsläget som inte kan lösas genom att urholka utbildningen eller överföra den till fängelserna.

Ett stort problem är att det i dag finns många väktare i fängelserna som saknar examen i branschen. Propositionen är dock inget svar på denna situation, utan behovet av utbildad personal måste tillgodoses genom att öka antalet studieplatser och stärka resurserna för utbildningen.

Utöver att äventyra kvaliteten på utbildningen kan propositionen också försämra likabehandlingen av de studerande. En del studerande får lön under studietiden, andra inte. Det är också oklart hur de studerandes studiesociala förmåner ska bestämmas i fortsättningen.

Utskottet konstaterar i sitt betänkande att de ändringar som gäller Brottspåföljdsområdets utbildningscentral är betydelsefulla och inskränker dess beslutanderätt. Majoriteten av de sakkunniga som utskottet hört förhöll sig kritiska till ändringarna i utbildningscentralens ställning och till nedläggningen av att utbildningscentralens direktion, och det ansågs till och med äventyra rättsskyddet. Vänsterförbundet och De gröna anser att också forskning och utveckling måste ordnas tydligt vad gäller utbildningen. Brottspåföljdsområdets utbildningscentrals ställning som utbildningsanordnare bör tryggas och utbildningscentralens egen forsknings- och utvecklingsskyldighet bör bibehållas. Utbildningen kan inte ordnas utan det forskningsarbete som utgör grunden för dess innehåll. Utskottet anser i sitt utlåtande att det är motiverat att inrätta ett samarbetsorgan med bred representation för att säkerställa en mångsidig sakkunskap inom utbildningen vid utbildningscentralen och inom brottspåföljdsområdet, och föreslår att det ska föreskrivas om en delegation vid utbildningscentralen. Vänsterförbundet och De gröna anser att det i stället för att skapa och införa en ny struktur är mer ändamålsenligt att bevara verksamheten vid den existerande välfungerande direktionen vid utbildningscentralen i dess nuvarande form. De gröna och Vänsterförbundet påpekar att utvecklingen av utbildningen, arbetet med läroplanen och besluten om examenshelheterna bör stanna kvar hos utbildningscentralen. Besluten om utbildningen bör inte koncentreras till en enda person utanför utbildningscentralen, utan en mer omfattande prövning bör bibehållas. Förslaget om att avsluta utbildningssamarbetet med yrkeshögskolan Laurea utan en ersättande lösning är enligt flera sakkunnigbedömningar inte hållbart. Utbildningssamarbetet med Laurea och möjligheten att därifrån fortsätta studierna till en högskoleexamen har bidragit till att öka områdets attraktionskraft och hållkraft.

Reformen av utbildningen inom brottspåföljdsområdet får inte genomföras enbart som en lösning som tillgodoser kortsiktiga personalbehov. Utbildningen inom brottspåföljdsområdet måste granskas som en del av det finländska utbildningssystemet, och utbildningen måste utformas så att den håller hög pedagogisk kvalitet och garanterar tillräckliga färdigheter och behörighet för fortsatta studier.

Tyngdpunkten i reformen bör flyttas från att försvaga utbildningssystemet till att stärka det.

Betänkande LaUB 17/2026 rd
Reservation 1

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 1, 3—10 och 12 enligt betänkandet,

att riksdagen förkastar *lagförslag 2* och

att riksdagen förkastar lagförslag 11 enligt betänkandet och

att riksdagen godkänner ett uttalande (***Reservationens förslag till uttalande***).

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att statsrådet omedelbart vidtar åtgärder för att öka antalet studieplatser inom utbildningen inom brottspåföljdsområdet, säkerställa utbildningens resurser och kvalitet samt öka Brottspåföljdsmyndighetens personal till den nivå som fängelsernas säkerhet och syftet med verkställigheten av fängelsestraff förutsätter.

Helsingfors 23.6.2026

Jessi Jokelainen vänst
Mari Holopainen gröna

Reservation 2

Motivering

Det finns ett behov av att utveckla utbildningssystemet inom brottspåföljdsområdet. Det är viktigt att Brottspåföljdsmyndigheten får tillräckligt med utbildad personal som uppfyller behörighetsvillkoren.

Vi anser dock inte att lagförslag 2 kan godtas i den form som föreslås. Regeringen föreslår att direktionen för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral läggs ned och att direktionens uppgifter överförs till Brottspåföljdsmyndighetens behöriga tjänstemän. I lagutskottets utkast till betänkande har man strävat efter att beakta oron över avskaffandet av direktionen genom att föreslå att det inrättas en delegation i anslutning till utbildningscentralen.

Vi anser att delegationen inte är tillräcklig som ersättning för den nuvarande direktionen. Direktionen har för närvarande en central uppgift när det gäller att utveckla, följa upp och stödja utbildningscentralens verksamhet samt att avgöra de rättelseyrkanden och andra ärenden som föreskrivits för den. Delegationen skulle inte ha en motsvarande ställning i utbildningscentralens beslutsfattande, utvecklingen av utbildningen eller behandlingen av frågor som gäller de studerandes rättsskydd.

Vid behandlingen av ärendet har uppmärksamhet fästs vid att säkerställa pedagogisk kompetens, en jämn kvalitet i utbildningen samt de studerandes rättsskydd och likabehandling. Dessa synpunkter talar för att direktionen för Brottspåföljdsområdets utbildningscentral och dess nuvarande uppgifter bibehålls.

Den modell för inlärning i arbetet som ingår i lagförslaget kan bidra till att förbättra utbildningens tillgänglighet. I samband med utvecklingen av utbildningssystemet måste man dock samtidigt trygga Brottspåföljdsområdets utbildningscentrals ställning, den pedagogiska utvecklingen av utbildningen och de studerandes rättsskydd. Eftersom utskottets betänkande inte tryggar att direktionen bevaras, bör lagförslag 2 inte godkännas.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslag 1, 3—10 och 12 enligt betänkandet och

att riksdagen förkastar lagförslag 2 och

att riksdagen förkastar lagförslag 11 enligt betänkandet.

Betänkande LaUB 17/2026 rd
Reservation 2

Helsingfors 23.6.2026

Elisa Gebhard sd
Anette Karlsson sd
Juha Viitala sd